

Coniáš pod parou aneb generálka Parconu

Na Coniáš jsem se dostal poměrně pozdě, a tak mě minul dopolední program a kus odpoledního, zejména:

Míla Linc: Zahájení,

Kdo se bojí maui: nezávislý fantasy film,

Soňa Hadravová, Marta Pilníková: Děti mají páru,

Václav Štupalský: Steampunk ve filmu – film ve steampunku. Dobrodružství! Základy vědy a techniky! Šílení vědci! Vzducholoď! Průlet filmovou historií cílený na spřízněná díla a témata,

Kniha života: krátký film inspirovaný dílem Tima Burtona (naotočený u příležitosti výročí pobočky knihovny Ostrovského), zde jsem ale o nic nepřišel, protože jsem jej viděl už před časem, neboť jej namluvil a nejspíš i otextoval Richard Podaný a je volně ke zhlédnutí na www.youtube.com/watch?v=72AZELoCnxc, jestli jste jej ještě neviděli, vřele doporučuji,

Leonard Medek: Kruci, odkud ta pára prýští? Steampunk je v současnosti populární, leč pojďme se podívat, odkud se vzal a jak vypadal původně...

Lucie Lukačovičová: Lokomotivy v džungli aneb Romantizovaná koloniální Indie. Půvabné křehké bílé dámy se slunečníčky, ušlechtilí divoši, zákeřní vynálezci krvavých božstev, nebezpečné šelmy, stateční britští důstojníci a dobrodružní gentlemani.

Slavnostní vyhlášení výsledků literární soutěže Rokle šeré smrti.

A někde tady jsem se objevil i já, Míla Linc mě vybavil VIP vstupenkou a programem, ze kterého extenzivně čerpám, pozdravil jsem se se známými, kterých zde bylo nějak méně než jiné roky, chyběl Filip a jeho squaw. Zato jsem potkal Ondřeje Medka, Lucii Lukačovičovou s Ondřejem Moravou, Miroslava

Dočkala a Vlada Říšu, jak také ne, když první dva byli součástí programu, ale to jsem ještě nevěděl. :) Takže první přednáška, na kterou jsem pronikl, byla

Vybrané vedlejší aspekty pěstování a konzumace Artemisia fatalis, vulgo Pelyňku. O inspiračních zdrojích při tvorbě steampunkového románu vypráví spisovatel Daniel Tučka. Včetně ukázky z nové knihy s pracovním názvem Pelyněk. K takové anotaci již jen těžko něco dodat, snad jen, že až kniha vyjde, asi si ji nenechám ujít, ten člověk něco umí, už zvládá i nějaké spisovatelské finty, nevypráví jako většina jen nějaký příběh.

Pak se objevil sponzor akce Zdeněk „Epocha“ Pobuda s Míšou Volákovou, jako obyčejně se ukázalo, že na popovídání je méně času, než jsme plánovali, tak jsem zašel do steampunkové obcerstovny (obsluha měla skvělou pseudoviktoriánskou strůj) na pekelně horkou čokoládu a docela dobrý perník politý rovněž čokoládou (ale jinou) a chvilku jsem poseděl s Pavlou Lžičarovou a Míšou Volákovou (rovněž ve steampunkovém).

Následovalo vystoupení Leoše Kyši: Duchu, jsi tu? Jak vyvolat ducha? A co dělat, když vám začne z uší téct místo páry ektoplazma? A je lepší obětovat pannu, nebo panice?

Leoš Kyša asi není takové hovado, jak se zvláště pod pseudonymem mediálně prezentuje, nejspíše jde o profesionální mikry, asi jako když Vladimír 518 říká, že vypadat a chovat se jako idiot prostě k repu či hiphopu patří, ale že stejně jako black-metalisté nechodí po koncertu (nebo z nahrávacího studia) zařezávat kozy na černé mši, tak i oni mohou být v běžném životě normální.

Pokračování na str. 6

OBSAH

Coniáš pod parou	1	Vydejte se na výpravu do Oblasti X	19
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Neznámá (povídka)	20
Elementární pravidla tlachání	2	O Stříbřitělesklý halmochron	21
Hvězdný bulvár	3	Vyhlášení Povídky Istroconu 2016	22
Rozlúčka s Jozefom Svítekem	7	Povídka Istroconu 2015	22
Jen trocha Doylea	8	Civilizační šok ²	23
Utopie, umění a utlačování (rozhovor)	10	Časem s vědou – září	26
Drze a vesele: dětská lidová tvorivost	13	Kam se poděl starý dobrý pokrok?	27
Zelený drak, Karminový lev	14	Časem s vědou – říjen	28
Edgara Rice Burroughs (140)	15	MZ – OK nebo k.o.?	29
Znáte Tarzana? Nevážný test	17	Invazivní Italové	30
PAX • Hůl prokletí • Grim přízrak	17	Fantastické seriály: MR. ROBOT	31
Vzpomínky na socialismus	18	Vyhlášení Ceny Karla Čapka	32

Všechno nejlepší, Adélko!

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tří sté první číslo nebylo původně plánováno jako dvojčíslo, ale když vycházíme až v říjnu, tak to tak dopadlo, snad bude v listopadu vyšší pracovní morálka.

Rok se chýlí ke konci, za chvíli je tu zase Fénixcon, tak abychom stihli připomenout všechna výročí, na která nás upozornil Ivo Fencel, věnujeme několik stránek klasikům neklasičtějším: siru Arthuru C. Doylovi a Edgaru R. Burroughsovi. Tarzanovské ilustrace k článku poskytl Milan Fibiger, v současnosti naše jednička dobrodružné ilustrace.

Na letošním Coniášu proběhla malá generálka na Parcon 2016, něco málo o tom já na straně 1, během mé krátké inspekce mě nejvíce zaujala přednáška Marie Michlové, více na straně 6. U příležitosti letošní Ceny Karla Čapka, její nominace jsme přinesli již v minulém čísle IK, nám administrátorka soutěže Jiřina poskytla jednu z mikropovídek, najdete ji na straně 20.

Za recenze děkujeme Zuzaně Hlouškové, Pavlu Mandysovi a Julii Novákové, té i za rozhovor s K. S. Robinsonem a filmovou recenzi MR. ROBOT.

Ve svých pravidelných rubrikách nás Martin Gilar provede po Čínské zdi a František Houdek po dějinách vědy.

Vedle vyhlášení CKČ přinášíme informace i o Stříbřitě lesklém halmochronu a o soutěži o povídku Istroconu 2016.

Přinášíme i smutné zprávy, zemřel Jozef Svítek, více Miloš Ferko na straně 7.

Zdeněk Rampas

Ludvík a Mlok

Byly zahájeny nominace na Mloka za zásluhy (za celoživotní práci) a Ludvíka (za počín roku nebo víceletý projekt). Nominace, v nichž uvedete, o jakou cenu se jedná, koho nominujete, kdo nominuje a za jaký klub a za co nominujete, poslejte Jiřině Vorlové nejlépe na e-mail Aquila@altar.cz.

Jiřina Vorlová

Elementární pravidla tlachání

- Když musíte mluvit nahlas, abyste se slyšeli, zkuste ztlumit svůj hlas, je možné, že ostatní křičí kvůli tomu, že se neslyší přes vás.
- Dialog má vždy přednost před monologem.
- Kovanicovo pravidlo: Pokud někdo odpovídá na otázku jiného, má jeho hlas přednost před tvým monologem.
- Bidlo-Kovanicovo pravidlo: Nikdy nezačínaj o Japonsku a jejich komiksech, když o tom nemluví nikdo jiný (pro Kovanice totéž, jen jde o Izrael a židovství).
- Když vám někdo neodpovídá, ani vám neskáče do řeči, zkontrolujte, že neusnul.
- Když začnete něco povídat, ujistěte se, že to alespoň jednoho přítomného zajímá.
- Jen proto, že vás napadlo něco pro vás zajímavého, nemusíte přerušit hovor na stávající téma. Pokud si myslíte, že své téma mezitím zapomenete, asi to nebude tak důležité, aby to byla škoda.
- Pokud máte faktickou připomínku k tématu, a opravdu je chcete rozvinout a ne zrušit, dejte to najevo frází jako: Nezapomeň svou řeč nebo Faktická připomínka.
- Na večírku nerozebírejte se svým partnerem domácí záležitosti, nejenže jiné nezajímá, co budete zítra nakupovat, ale hlavně kvůli tomu přeslechnete, kdyby v tu dobu někdo jiný říkal něco zajímavého.

Výše vyjmenovaná doporučení jsou zcela zřejmá až banální, pokud je vztahujete na ostatní, problém obvykle nastává až s aplikací u sebe.

ZR

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 9-10/2015 (301)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnick a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Ivo Fencel, Miloš Ferko, Martin Gilar, Zuzana Hloušková, František Houdek, Jan Kovanic, Martin Králík, Marie Michlová, Jiří Novotný (Laurent Cellier), Zbyněk Petráček, Zdeněk Rampas, Jiřina Vorlová,

Fotografie

Richard Klíčnick, Hanina Veselá a Petr Brodecký

Sponzoři tohoto čísla

Daniela Kovářová

Jiří Doležal

Jiří Grunt

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla byla dne 20. 10. 2015

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

interkom 9-10/2015

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Když děti zlobí, pohrozíme jim dovolenou v Norsku, kde je s sebou vezmeme do restaurace, objednáme si pivo a plácne-me je.

Edera/Nyx

Obama se konečně stal členem exkluzivního klubu nositelů Nobelovy ceny, kteří bombardovali jiného nositele téže ceny.

NYX

[Naši politici] asi netuší, že kolonizace Měsíce představuje ve srovnání s nastolením míru na Blízkém východě možná snazší a levnější úkol.

Josef Mlejnek jr. / ČRo Plus

Tvrdík je zpět. Je na to Čína dost bohatá?

iDnes.cz

Mynář má takzvanou Schrödingerovu prověrku. Dokud je zavřená v obálce, může být schválená i zamítnutá.

NYX

V každé slušné zemi stačí ke snížení emisí padesátikoruna v kapse technika na STK, jen Němci na to musejí dělat softwa-re.

NYX

Ten, kdo nechce, když může, nebude moci, až bude chtít!

Winston Churchill

Když se to hýbe, zdaň to. Když se to i nadále hýbe, reguluj to. Když se to přestane hýbat, dej tomu dotaci.

Ronald Reagan

Jeremy Corbyn: Tomu leží monarchie v žaludku, jenže moc dobře ví, že si 69 procent Britů myslí, že bez monarchie by jejich země mohla být mnohem horším místem k životu. Takže dal najevo, že téma může počkat. Soustředí se na to, aby Británie byla horším místem k životu i bez zrušení monarchie.

Ondřej Neff

◆ ◆ ◆

● 7. září se kvůli blesnému počasí, tentokrát nikoli horku, ale kurevské zimě a neutuchajícímu dešti, scházíme místo u nás na zahradě u Filipa v Čáslavské. Jsem zvědav, zda se za ty dva měsíce, co jsme tam nebyli, objevilo na pultu něco zajímavého. (Takřka ne.)

Ale přišel Pavel Komárek, už mu bylo hloupé, že se mu letos nepodařilo poslat předplatné. Já se pak vydal ještě k Honzovi Hýskovi.

● 7. září v den, kdy jsme se opět o 24 hodin přiblížili chaosu nebo zkáze, partička poma-

tenců zvaná Evroparlament se smrtelnou vážností probírá zákaz importu klonovaných zvířat, vidí v tom totiž nějaký etický problém.

● 10. září je u Kruhu nějak prázdný, alespoň byl klid na kus řeči s Frantou Novotným, Dagmar a Pavlem.

Posvatební piknik

● 12. září pořádá Julie dnes už Nekola Nováková ve Stromovce piknik pod pozoruhodným trnovníkem botanického názvu dřevozec trojtrnný, místo pro scifisty jak stvořené, ještě jsem neviděl lepší ztělesnění Štírova stromu (připadal jsem si jak v Hyperionu).

Ze známých dorazili ještě Klímovi, s Uršulou a Bětkou, Líba Mohelská a Honza Vaněk, jr., Alexis, Tom Petrásek a Jaroslav Flégr. Toho jsem se vyptával na záhadu pořičanských mravenčů, ale také netušil. Pět hodin uteklo, Martin s Vilmou pak pomohli s vracením sklenic a zásobníků (Martin je v pondělí hodí autem do Křižíkovy). Asi bychom seděli dlouho do noci, ale už se projevila skutečná roční doba a okolo dvacáté hodiny začala být tma, zima a vlhko, nejvyšší čas vydat se do tepla.

● 14. září kvůli zdravotním problémům několika účastníků rušíme pondělní Garden party, letos to už s dalšími vidím černě.

● 17. září ke Kruhu dorazila Jolana, Franta Novotný, Kordy, Pavel, Richard Šusta a Leonard. Milan Fibiger nedorazil, Staso vydává Švýcarského Robinsona s Milanovými ilustracemi, takže nestihá.

● 18. září po dlouhé době navštěvují Netopejra, spoluvydavatele Italské invaze v Praze, více o ní později.

Coniáš 2015

● 19. září Coniáš, odpoledne jsem zašel kouknout na Coniáše, Míla Linc to pochopil jako inspekci před Parconem a vše mi předvedl a ukázal. Nejvíc mě zaujala přednáška Marie Michlové o viktoriánském Londýnu, musím si její knihu *Smrt můz* dát na hromadě nepřčetných knih někam výš. Víc na straně 1.

● 20. září jsme s Michaelou navštívili výstavu Symbolisté, pak jsem se dověděl, že to o týden později ještě stihl Jára Mikovec, který nás v souvislosti s vydáváním Snovačky a přemysla upozornil na netradiční zpodobnění kněžny Libuše od Karla Vítězslava Maška.

Vašek Štupalský a Míla Linc

● 21. září schůzka v RUR, Filip je stále nastydlý, tak jen krátce, já to využiju k další cestě za Honzou Hýskem.

● 22. září Reich právě odhlašoval nucenou kolonizaci odbojných provincií. **Mraky/Nyx**

● 23. září, den kdy se sešlo KJV a Slova mají křídla, abych si nemusel vybírat, tak volím rodinnou oslavu.

Dopoledne jsem posílal povinné výtisky do Moravské zemské knihovny, stálo mě to tolik, že kdybych je do Brna

Kača, Alžbětka, Martička (Uršula, Michalka a další mimo záběr)

dovezl sám (a nazpět mě někdo vzal), tak to vyjde laciněji. Čtěl bych být Babišův kamarád nebo bílý kůň, až se bude Česká pošta privatizovat.

● **24. září** jsem se zastavil v Argu pro knihu *Simpsonovi a jejich matematická tajemství* (s Richardem jsme probrali letošní Minicon a možné příčiny změn v organizaci vydávání JFK).

Pak jsem vyrazil ke Kruhu, kdy už pobýval Vlád'a Němec, pak dorazila Jana Rečková a chvíli jsme tlachali o medicíně a překládání. Vzpomněli jsme i Janin vědecký výzkum scifistických mozků, kdy nám před lety všem pořizovala EEG, prozradila nám, že ze všech zkoumaných subjektů měl normální obraz pouze JWP. Pak se objevil i Honza Kovanic, ten chlap řve, i když nemusí nikoho překřikovat, a Leonard Medek s Richardem Šustou, ale to už jsem musel pádit.

● **25. září** dopoledne poslouchám pořad s Jiřím Grygarem, kde přišla řeč i na organizaci českých skeptiků Sisyfos, a dověděl jsem se, že má nového předsedu Leoše Kyšu. Takže odtud ty zasvěcené komentáře ke katolickému skepticizmu G. K. Chestertona.

● **1. října** jedu do Epochy a pak se stavím v Apru, trochu jsem se tam zakecal a tak ke Kruhu dorazím, když už tam byl Franta Novotný, kterému jsem sliboval, že přijdu dřív, a pak jsem byl rád, že jsem stihl přesně v šest. Potom přišla Jiřina, našla doma zapomenutý diplom Jany Rečkové z CKČ 2013, pak se ukázal i Honza Kovanic, po něm Richard Šusta, po čase Jarda Houdek, tak jsem z něj vyrazil předplatné na Interkom, a nakonec Leonard „Trautenberg“ Medek.

Večer se dovidám užší nominace na Jungmannovu cenu, je zde i Viktor Janiš za překlad románu Michaela Fabera *Kvítek karmínový a bílý*, ale moc šancí mu nedávám, věc byla příliš propagována...

A mezitím Adélka Červenková, moderátorka ASFFH, slaví narozeniny, trojkulatiny. Blahopřejeme.

● **3. října** pořádají Vladan a Věra odpoledníček (odpolední večírek). Dorazila Vilma jen s Uršulou, Martin testoval hru v přírodě, Sargo jen s Garikem, Jára měl přespřílišnou rýmu, aby se odvážil mezi lidi, Edera s Viktorem a Martičkou a Alžbětkou, Bidlo sám, ale

zato přivezl mě a Mišu; dále Vladan pozval své právnické přátele, ze kterých si od minulých večírků pamatuji jen Potlacha. (Honza Vaněk, jr. byl s Libou v dalekém Brně, a Viktor Janiš si asi užívá rodičovství.)

Dělal jsem tam velkou reklamu *Soukromému detektivovi Matyldovi*, *Simpsonovým* a knize *Mistr sportu skáče z dotu*, pod stromečkem je letos najde hodně dětí i dospělých.

Přítomné holčičky na závěr uspořádaly strašidelnou hru, viz fotografie.

● **5. října** místo RUR křest knihy *Italská invaze* v Praze. Bidlo zavezl Filipa a Hanu do Malešického mikropivovaru svým vozem přímo z Čáslavské, takže dokonce stihli začátek. Honza Vaněk, jr. mi z Brna dovezl knihu Terezy Dědinové *Po divné krajině*, Vilma dovedla Alžbětu, která knihu opatřila obálkou, a napakla pozoruhodné italské sušenky, které jsme se pak pokoušeli rozpouštět v místních pivech.

Autorce Libuši Palkové se podařilo seznat spoustu prima lidí hlavně z průvodcovské branže, takže když Vilma, která se tak skvěle připravila, knihu vyčerpávajícím způsobem uvedla, nezbylo už na mě mnoho práce a křest byl za námi. Řekla vlastně vše, takže jsem na poslední chvíli musel zjednodušit svůj scénář, ale to bylo jen k lepšímu. :) Pobavil mě její postřeh, že píše o setkávání s cizími civilizacemi a Libuše ji ukázala, že není třeba hledat ani tak daleko ve vesmíru.

● **6. října** se cestou na křest nové knihy Daniely Kovářové setkávám s Irisou (Michaelou Wilhelmovou, dnes Holubovou) a manželkou moderátora Akademie 2013 Tomáše Randuse, chodí spolu na těhotenskou jógu :-)

Danielinu detektivku *Mrtvá z golfového hřiště* pokřtila gol-

Daniela Kovářová a Klára Spilková

fistka Klára Spiková, snad jen dvacetiletá, velmi bezprostřední a sympatická, s trochu pubertálním přízvukem, druhý kmotr Richard Krajčo se ještě vzpamatovával z nějaké virózy a tak po-

Vlado čekal na Františku Vrbenskou, dorazila cca o hodinu později, takže jsme se všichni potkali.

● **10. října** odjel Martin Klíma do Peking, Šanghaje a Tokia nabízet a prodávat *hru*, snad z něho pro Interkom dostaneme nějaké podrobnosti.

● **12. října** jsem zašel na přivítání knihy Martina Vopěnky *Nová planeta*. Pořad moderoval Jan Potměšil, chvílemi to vypadalo, jako bych to moderoval já a neměl k ruce žádnou dokonale připravenou Vilmu. Za stolem se sešli redaktorka knihy Lucie Šavlíková, ředitel nakladatelství Mladá fronta Tomáš Černý, grafik obálky Michael Petrus, herec Jiří Lábus, který přečetl dvě ukázky, a kněz a přírodovědec Marek Orko Vácha, se kterým se Martin Vopěnka střídá na antarktických výpravách. Ten také objevil podobnost hlavního hrdiny *Nové planety* a biblického Josefa, kniha je to tlustá, takže si v ní asi každý najde to své. Veselé mi přišlo, když autor chválil MF, že knize věnovala péči, kterou by ji sám ve svém nakladatelství nemohl poskytnout. Zajímavá,

hlavně pro Jardu Olšu, jr., bude informace, že Vopěnkova kniha *Pátý rozměr* vychází anglicky.

● **15. října** dopoledne v Radiožurnálu Taťána Míková, a opět na ni dopadla otázka, zda ví, že vystupuje jako postava v Kulhánkově *Nočním klubu* (ví, ale nečetla). Po obědě vyrážím za Monikou do Tritona, zase začali vydávat SF v dostatečných dávkách, aby mě to vyprovokovalo k cestě do Malešic. Nafasoval jsem knihy od Bulyčovovy *Osady* až po nové Lukjaňenky. Rádost mi udělalo i vydání dalšího dílu *Posledního policajta*.

Večer jsem byl u Kruhu první, neměl jsem po odchodu z Tritonu do čeho píchnout, brzy ale dorazil Vlado Ríša (hurá, nepovleču Tritonské knihy domů), pak Hanina Veselá, Jarda Houdek, Vláda Němec, Richard Šusta a Leonard Medek. Když jsem se hotovil k odchodu dorazil ještě Majk Marčišovský (vyrazil jsem z něho předplatné), který vedle cyklotronů začal budovat i betonové udriny. Franta se léčí po viróze, aby byl fit na KJV, a Milan Fibiger asi buduje ateliér.

Zdeněk Rampas

Křest Soukromého detektiva Matylda v kavárně Kočičí

slal svá knižní blahopřání na flešce. Přítomni byli i Danielini rodiče, takže jsem usoudil, že na dlouhé povídání nebude čas a hned po křtu jsem s Frantou Novotným odešel.

Mezitím proběhlo vyhlášení dvacáté čtvrté Ceny Josefa Jungmanna, jak jsem se večer dověděl, cenu za Nejlepší literární překlad uplynulého roku získal romantista Jiří Našinec za přeložení rumunského románu *S bubnem na zajíce chodil*. Víc příště.

● **7. října** opět v Hiltonu oslava Korejského národního dne, byla posunuta ze třetího, pořadatelé asi správně předpokládali, že by o víkendu nepřišlo tolik politiků. Takže jsme museli přetpět proslavy Michaely Marksové, Jana Mládky a šéfa senátu Milana Štěcha, jejich projevy hosty zjevně příliš nezajímaly, kdo nebyl přímo před řečnicí, většinou nepřerušil zajímavější konverzaci. Díky tomu, že se začalo s mírným zpožděním, stačili jsme promluvit s Filipem Škábou, Milošem Podpěrou a jeho Markétou, s šéfem českých goistů a našel nás i Viktor Janiš, hned jsme mu popřáli k prémii Ceny Josefa Jungmanna. Asi i Korejci už musí šetřit, nebo pozvali víc lidí než obvykle, pravda, loni jsem absentoval, přišla mi do toho Porada SF klubů, tak nemám nejnovější srovnání, ale připadlo mi to takové méně pohodové, než jsem si pamatoval.

A mezitím v kočičí kavárně křtí Honza Poláček a Ondřej Müller *Soukromého detektiva Matylda*. Křest se vydařil. Kočičí kavárna byla plná. Stavila se i Vilma s Martinem a Honza Vaněk, jr. Po mé reklamní masáži nakonec Vilma pro děti oblažené členy našeho kroužku brala 11 knih.

● **8. října** jsem se dostal ke Kruhu až po šesté, měl jsem tam schůzku s prasynovcem, koupil kolegovi ke čtyřicátinám *Dvanáct nesmrtelných*, sobě také, a chtěl podpis editora. S Váďou Němcem jsme probírali vydání jeho antologie postapokalyptických sci-fi povídek.

Poprvé sem zabloudili Vlado Ríša a Vláda Kejval,

Křest Nové planety

Dokončení ze str. 1 Následovala přednáška Marie Michlové: **Viktoriánský Londýn vlnitý i bídny.** O kultuře a barbarství, všednostnosti a svátečnosti a mnoha zajímavostech v nejrušnějším městě 19. století. Opět jsem nestihl začátek, ale téma mě zaujalo tak, že jsem autorce napsal a ta mi s laskavostí sobě vlastní poskytla následující obsah přednášky:

Na začátku jsem zdůraznila, že neexistoval „jediný“ Londýn, ale každá z jeho mnoha částí (čtvrtí) žila svým životem, svým způsobem, měla své dějiny. Také samotná doba vlády královny Viktorie byla dlouhá a pochopitelně Londýn v roce 1837 vypadal úplně jinak než v roce 1901. Proto jsem se snažila najít nějaké společné téma, které zůstalo aktuální nejen po celou dobu, ale zasahovalo do života ve všech vrstvách, a proto jsem zvolila sociální problémy. Jejich popis navíc pomůže pochopit i literaturu té doby, protože spisovatelé málokdy byli schopni psát o sociálních vrstvách, které neznali, takže přesvědčivě dokázali popsat jen vlastní vrstvu. Dalším „problémem“ byli čtenáři, protože každá ze zhruba devíti vrstev měla naprosto odlišný vkus – z toho pak vzniká řada nepochopení literárních děl, protože kolikrát ani současní literární vědci nejsou ochotni vzít v úvahu, kdo to dílo psal a pro koho (tedy pro určitou vrstvu, ale rozhodně ne pro dnešní literární vědce).

Uvedená tabulka znázorňuje vývoj populace v Londýně. Zatímco Praha měla v polovině 19. století asi 100 000 obyvatel, Londýn měl při nástupu Viktorie na trůn již dva miliony obyvatel a do konce její vlády vyrostl na šest. Tento růst nemohl být způsobem jen vysokou plodností, protože v průměru připadalo na jednu britskou rodinu „jen“ čtyři děti (stále platí, že asi polovina dětí se nedožila dospělosti). Extrémní růst populace Londýna byl způsoben hlavně přistěhovalectvím z chudých krajů mj. katolíků z Irska a presbyteriánů ze Skotska, takže neustále narůstal hlavně počet nevzdělaných, chudých lidí, ale navíc i často odlišného vyznání, což způsobovalo různ

né kulturní neshody. Dělníkům bylo v Londýně hodně, což při neexistenci zákonem stanovené minimální mzdy způsobilo, že lidé pracovali za velmi nízké mzdy, z níž si nemohli dovolit skoro nic, rozhodně ne vlastní bydlení, kvalitní stravu a nové ošacení. Taková rodina žila z týdenních příjmů, které teoreticky vydělával muž a hospodařila s nimi žena, ovšem v praxi to tak fungovalo málokdy a většina mužů mzdu propila hned ve výplatní den, zatímco zbytek rodiny (ženy, malé děti, přestálí rodiče) musel pracovat, aby měli z čeho žít. Takové rodiny žily z našeho pohledu téměř bezdomoveckým způsobem života a i jediný šilink pro ně byly velké peníze.

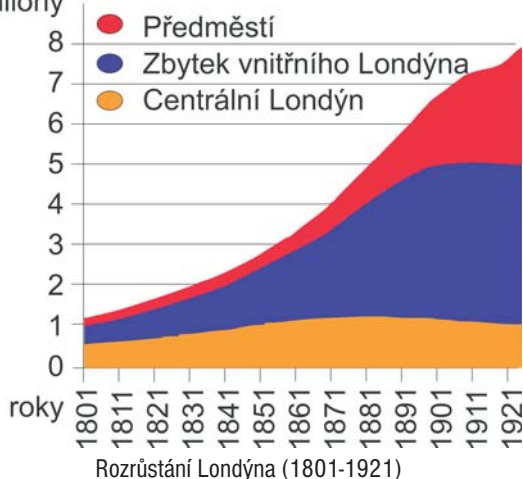
Střední spodní vrstva byla o něco bohatší, jedná se o kvalifikované dělníky, ovšem i jejich životní podmínky byly velmi nužné. Vyšší dělnická vrstva byla velmi málo početná, to byli vysoce kvalifikovaní schopní pracovníci, kteří měli dlouhou praxi a dobré místo, tato vrstva měla prakticky stejné životní podmínky jako nižší střední vrstva, ovšem rozdíl je tu ve vzdělání – nižší střední vrstvu tvořili hlavně chudí duchovní a chudí učitelé, guvernantky (guvernantky měly často podobný příjem jako vysoce kvalifikovaní dělníci, ale nežily z toho celou rodinu + neplatily za jídlo a ubytování, které měly v rodině, takže na tom byly finančně relativně dobře).

I buržoazní rodiny se mezi sebou lišily svými příjmy, které se mohly lišit až o deset tisíc procent. Aristokraté žili zpravidla z příjmů ve výši, o jaké se průměrnému příslušníkovi střední vrstvy ani nesnilo, ale záleželo na tom, zda se narodili do bohaté a prosperující rodiny, nebo naopak zadlužené rodiny, potom mohli závidět finanční zabezpečení i středním vrstvám. Tak se nám londýnská společnost rozpadá na asi devět sociálních vrstev (chudá, střední a bohatší dělnická vrstva, chudší, bohatší a nejbohatší buržoazie, zchudlá šlechta, průměrná šlechta, nejbohatší šlechta). Problém byl v tom, že tyto vrstvy žily každá úplně odlišným způsobem života a posunout se „výš“ bylo nesmírně obtížné. Tyto sociální vrstvy se navzájem prakticky nepotkávaly, nezajímaly se o sebe, neznaly jiný způsob života než ten vlastní, měly své školy, svá zaměstnání, své obchody, své kluby, své záliby, své ulice, své čtvrti, dokonce mluvily trochu jiným jazykem, měly rozdílné morální hodnoty... Zkrátka lidé z různých vrstev neměli společného téměř nic, než že žili ve stejném městě, a když by se potkali, ani by si pomalu nerozuměli, těžko se mohli třeba do sebe zamilovat a vzít se, takže málokdo vstoupil do svazku mimo vlastní vrstvu.

Následovala přehlídka nejpovedenějších cosplayů, vyhlášení výsledků soutěží a křtění audioknih *Země bez zákona* a *Temní ilumináti* a knih *Žoldnéři fantasie* (vše od Strak na vrbě) a *Jak Ivové* z nakladatelství Epoque a knihy *Vlada Říši Hvězdní vandráci*.

Ale to už jsem musel jít a tak jsem oželel slibovaný koncert a afterparty.

Zdeněk Rampas

Rozlúčka s Jozefom Svítekom

Z hľadiska fantastiky meno Jozef Svítek bolo, je a ostane známou predovšetkým v užšom okruhu členov slovenského fandumu. Starší pán s jasným pohľadom nad chlapčensky vyhrnutým nosom a odstavajúcimi ušami a s poznámkami o málo známych osobnostiach či udalostiach fantastiky. V deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia jeden z organizátorov klubového života v Bratislave (klub Quasi), redaktor fanzinu Istrozín, popri a nezávisle na Jozefovi Žarnayovi jeden z priekopníkov výskumu dejín slovenskej fantastiky (v časoch, keď ešte táto premýšľala, či vôbec je, a ak áno, čím). Na stránkach časopisu Fantázia uverejňoval koncom deväťdesiatych rokov na pokračovanie abecedne zoradené portréty autorov staršej a najstaršej slovenskej fantastiky. S fotografiami. Bol tvorcom prvých článkov o vedeckofantastickej spisbe polo- či úplne zabudnutých prozaikov ako boli napr. Peter Suchanský či Alexander Vaško. Zvíťazil v zápelení o názov prvej slovenskej súťaže špecializovanej na fantastiku vyhlásenej Slovenským syndikátom autorov fantastiky. Práve a až na jeho podnet zvýšili členovia bratislavského fandumu zistiť, kto bol Gustáv Reuss.

Jozef Svítek značnú časť aktívneho života pôsobil ako redaktor vo vydavateľstvách Smena a Pravda. Prekladal z ruštiny, predovšetkým fantastiku. Medziiným zaujímavý vedeckofantastický detektívku Hotel u mŕtveho alpinistu od bratov Strugackých.

Záujem o fikciu však netvoril jedinou oblasť záujmov a priorit zosnulého. Človek zaiste neraz rojčiaci, bol pevne ukotvený v dobe, ktorá ho formovala.

Narodil sa roku 1927 v obci Dolné Radošovce, neďaleko Trnavy. V Bratislave sa učil za maliara-natierača. Kvôli vojnovým udalostiam sa vrátil do rodiska bez výučného listu. V septembri roku 1945 odišiel hľadať lepšiu budúcnosť do prítomnosti vyludneného československého pohraničia – do Vans-

dorfu. Tu od 19. 9. 1945 vstúpil do učňovského pomeru vo firme J. Kunert a synovia, ktorá vyrábala pančuchy a 13. 8. 1948 úspešne zložil pred komisiou Obchodnej a živnostenskej

komory v Liberci záverečné skúšky. Roku 1947 vstúpil do KSČ, kde zastával rôzne funkcie, od 1. 7. 1966 do 28. 11. 1979 pôsobil na ÚV KSS na odbore kultúry. Členstvo v KSČ mu teda, ako sľubnému robotníckemu kádru, zabezpečilo presun od manuálnej práce za kancelársky stôl. Od 21. februára 1951 navštevoval v Prahe v ústrednej redakcii Rudého Práva trojmesačnú novinársku školu. V Bratislave roku 1954 absolvoval maturitnú skúšku na II. Gymnázium pre pracujúcich. Neskôr vyštudoval Vysokú politickú školu KSČ v Prahe. Do konca života ostal „veriacim komunistom“ a hľadačom fantastických svetlých za-

jtrajškov. Svojou spoľahlivou usilovnosťou, ukotvenou v naivite za dobových okolností včerajška prispieval k uskutočňovaniu a upevňovaniu reálneho vtedajška. Niekdajší učeň redaktorčil bez presnej znalosti rozmiestnenia y/i. Korektorské značky však ovládal perfektne. Mnohí jeho vzdelanejší a kultivovanejší rovesníci, posunutí režimom v opačnom smere spoza písacieho stola do fabriky sa, zaiste oprávnené, nikdy neprestanú hnevať. Lenže odstup sa nikdy nepolepší a býva zmierlivý. Kto je mladší, má smolu a nespozná káder, ale starého pána, ktorý píše články o zabudnutých tvárach slovenskej fantastiky. Nedá sa svietiť. Čo sme nezažili, pripomeňme, neobídme, nezamlčme, ale nesúdme. Radšej poďakujme. Bez informácií a vyššie spomenutých portrétov spisovateľov z pera Jozefa Svíteka by knižky Dejiny slovenskej fantastiky do roku 2000 a Dejiny slovenskej literárnej fantastiky (na rozdiel od Svítekovho časopiseckého diela uverejňovaného, ako už bolo vyššie uvedené, na stránkach periodika Fantázia, sa ani jedna z publikácií na fotografie nevzmohla), boli chudobnejšie a život slovenského fandumu tiež.

Jozef Svítek zomrel 6. augusta 2015 v Bratislave.

Češť jeho pamiatke.

Miloš Ferko

Odposlechnuto z rozhovoru Bogdana Suceavă

Když zítra přiletí Maršani, rumunská intelektuální elita je určité podpoří, jako všechny, kdo se chopí moci.

Je to morální důsledek turecké okupace?

Nesmí se to říkat, ale ano. Národ vždycky zformují jeho dějiny. Rumuni se museli přizpůsobovat od 16. století, jinak by je popravili, byla to otázka života a smrti.

Cenu Josefa Jungmanna letos získal Jiří Našinec za překlad románu *S bubnem na zajíce chodil* rumunského autora Bogdana Suceavă.

Jen trocha Doyle

Před 85 lety zemřel tvůrce Ztraceného světa

Autora té nejslavnější fiktivní postavy, jaká kdy vznikla, Sherlocka Holmese (disponujícího i heslem v Britské encyklopedii) lze dnes vidět v pohybu kupříkladu úvodem filmu *Ztracený svět* (1925), který je celý na YouTube (www.youtube.com/watch?v=IEHc4v0f0IA). Snímek pověstný O'Brienovými triky a brontosaurom devastujícím Londýn včetně Tower Bridge zastaral i nezastaral a sekvenci s oblodou v ulicích tak nedávno ve vlastním *Ztraceném světě* parafrázovali Steven Spielberg a Michael Crichton. Bez debaty je, že se jednalo o skvělou poctu klasickému dílu.

A Conan Doyle?

Tento pozoruhodný muž spatřil světlo světa v Edinburghu a první křestní jméno dostal po králi Artušovi. Místo něj se později při psaní nechal inspirovat Poem. Taký Emile Gaboriauem a rovněž svým vysokoškolským profesorem Josephem Bellem, jedním to ze vzorů Sherlocka Holmese, kterého pojmenoval jednak po autorovi tehdy populární knihy o kriminální psychologii Oliveru Wendellu Holmesovi (1809-1894) a jednak po dnes už zapomenutém hudebníkovi Alfredu Sherlockovi.

Jenže měl „vyšší“ ambice než „detektivní“. Týkaly se historie i času Napoleona Bonaparta. Skrz humor chtěl uchopit historii a mimo to už registroval, že jeho fantazie asi bude mocnější.

A přece to byl racionální Sherlock Holmes, kdo nakonec tak úspěš, i když bývá citován autorův dopis matce obsahující i větu „zvedá se mi žaludek, jen když na něj pomyslím!“ Zkrátka a dobře, Conan Doyle se posléze rozhodl miláčka svých čtenářů „oddělat“ a vbrzku přišel i na to, jak.

Holmes umře rukou zločinného profesora matematiky Jamese Moriartyho. A tak byl cenný pátrač vylákan daleko, až do Švýcarska, tam došlo k souboji na úzké stezce nad Reichenbašskými vodopády a... Ale zřít se Sherlock do propasti skutečně? Conan Doyle zpočátku zarytě tvrdil, že ano, pak říkal možná a neutuchající zájem čtenářstva ho přivedl až k sepsání vskutku mistrného románu *Pes baskervillský* (1902), na kterém zaujme i ta skutečnost, že titulní rafan není tak docela vysněný.

Jak by taky mohl na Ostrovech být? A Doyle navíc vřady psával tak trochu sci-fi, i když „obalenou“ detektivkou, a na příkladu Psa je to patrné. Prakticky každý kraj Anglie a Irska má navíc psí legendu, ne-li legendy; není jich málo. Východ náleží tzv. Černé stvůře. V Lancashire se lidé báli vyjího Skrikeru. Staffordshire měl Měkkou tlapu. Yorkshire Pruhovaného hosta. Wales Psa temnot. Man, ostrov magů, Psa s obří mordou. Skoti věří ve Velkého černého a Británie jako taková, ta zná Hergesta, obdobu našeho Divokého lovce.

Býval provázen právě psem, a to psem se svítícíma očima a s plamenným jazykem. V srpnu 1577 podobný přízrak dokonce odpravil pár lidí, stalo se to za ranní bohoslužby v Bongay v Suffolku. Dalšího člověka popálil. Útok se i opakoval – v Blythburgu, kde dodnes předvádějí na dveřích chrámu stopu žhavých drápů. Šlo jen o kulové blesky? Kdo ví. – V ponuré vrchovině Dartmoor rozhodně i dnes najdete křížovatku s keltským křížem, na které koncem 19. století našli muže po mrtvici. V rozměklé půdě byly toho jitra obtištěny veliké stopy. Co se tam přihodilo? *Smečka z pekel ho štvála vřesovištěm a umřel hrůzou*, říkalo se a doložena je i Doyleva vycházka Norfolkem z dubna 1901, během níž vyslechl právě tuhle historii. *Pes baskervillský* je ovšem jednoznačně prezentován jako vzpomínka na starší už dobrodružství zesnulého detektiva a Sherlock se tedy svého pravého vzkříšení dočkal teprve povídkou *Prázdný dům* (1903), v níž se odhalilo, že ve vodopádu vlastně neskončil Holmesův, nýbrž Moriartyho život.

Zrovna geniálně ta povídka psaná není na to, kolik si za ni autor nechal zaplatit, a celou labilní konstrukci ostatně dnes výtečně zpochybňuje Anthony Horowitz (jinak též autor bondovek) v románu *Moriarty*.

Mistr Doyle inkasoval za Holmesovo vzkříšení pět tisíc dolarů. A nebyl jen dobrým obchodníkem, ale mužem mnoha talentů. Relativně se osvědčil dokonce jako detektiv a Scotland Yard využil pouta, která právě on předtím popsal. Holdoval, jak známo, i sportu; lákaly ho ragby, kriket, golf, hokej i zápas v těžké váze. Jako rozhodčí řídil mistrovství světa v boxu a jeden čas byl nejlepším fotbalovým obráncem hrabství. Ještě ve dvapadesáti se aktivně účastnil rallye Německo-Anglie-Skotsko. Létal v prvních aeroplánech a napsal o tom fascinující sci-fi *Hrůza z výšek*, ve kterém situuje do atmosféry obdobu ohavných hlubokomořských ryb.

„Není nic nepřírozanější než všednost,“ mínil, a než se pohádali, přátelil se s legendárním mágem Harry Houdinim (1876-1926). Stejně jako kouzelníci tihl k mystifikacím, a aby napálil svého venkovského souseda (geologa-amatéra), zřejmě zfalšoval lebku „mezičlánu mezi opicí a člověkem“. Jak? Úlomky zaranžoval v lomu a nejen soused, ale ani vědci „lebku z Piltownu“ neprokoukli, takže se proslavila. Překvapujícím však zůstává, že mystifikátorovi prošla rádoby prehistorická kost ve tvaru kriketového míčku. „Opracovaná, důkaz to manuální zručnosti paladí.“

Tím se dostáváme zpátky k románu *Ztracený svět* (1912). Sepisoval jej právě tou dobou, i zapustil mezi jeho stránky také větu: *Kosti se dají snadno zfalšovat, když je člověk dost chytrý*

a má k tomu potřebné náčiní. Ale i navzdory tomuto klíči, ne-li přiznání byla pravda odhalena teprve padesát let po jeho smrti. Vraťme však se do roku 1909, kdy vyslechl poutavou přednášku plukovníka Fawcetta, znalce brazilských pralesů pověstného důsledností, tvrdostí a chorobně železnou vůlí. Tento muž se právě vrátil do Londýna a vyprávěl:

„Osamělé tabulové hory na rovníku, vysoké někdy i dva tisíce metrů, se tyčí do oblačných výšin nad pralesy. Tamní náhorní vegetace je jiná než porost nížin. Jde o ostrovy, o od světa odříznuté enklávy v srdci dole šumícího oceánu džunglí. Žádná lidská noha se dosud nedotkla vrcholků, tyčících se jako ztracený svět. Po většinu roku jsou výšiny zahaleny mraky a mlhou a představivost sem smí klást království tvorů, kteří už všude jinde vymřeli. Zde žijí izolovaní a toulají se po stolových horách nikým neohrožení. Uvěznění, ale i chránění nepřekonatelnými skalními útesy.“

Přednáška na Doylea zapůsobila. Sprátelil se s Fawcettem. Získal díky tomu přímo senzační podklady pro román, zatímco plukovník Percy Harrison Fawcett roku 1925 beze stopy zmizel kdesi na plošině Mato Grosso u řeky Xingu i s svým synem a jeho přítelem Rimmelem, když ve třech pátrali v brazilské džungli po tajemném „městě Z“, obydleném prý bílými indiány.

Sir Arthur Conan Doyle se ovšem neztratil a nahradil v románu plukovníka jízlivým, neústupným profesorem Challengerem, jehož vykreslil co karikaturu barona Ernesta Rutherforda (1871-1937), laureáta Nobelovy ceny za fyziku (1908). Těmito slovy Challenger objasní význam slova Kurupuri:

„Je čímsi děsným, něčím zlovonným, žádný indián ho nikdy nedokázal popsat, samo to jméno šíří hrůzu po obou březích Amazonky a domorodé kmeny se shodnou, že Kurupuri sídlí pod Mlžnou horou na planině Neblina oddělené od džungle dvě stě metrů vysokými skalními srázy.“

Mystifikátor Doyle si tedy tento

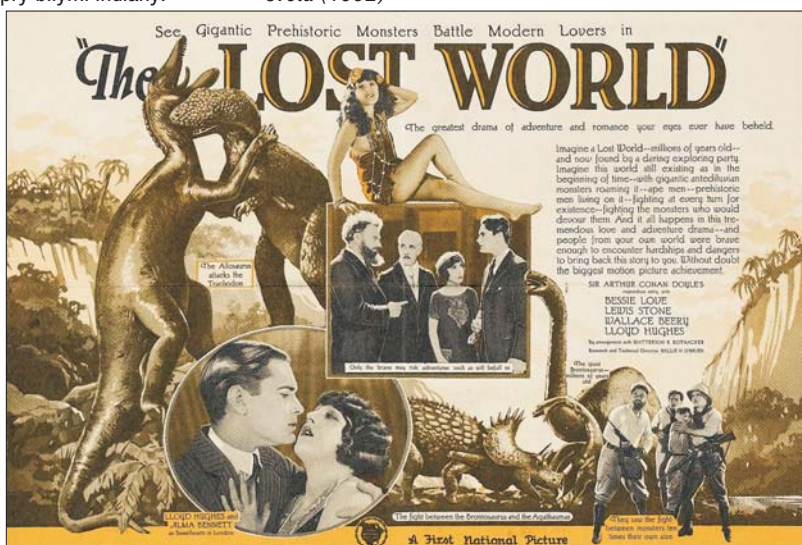
krát moc nevymýšlel a také významný český kryptozoolog Jaroslav Mareš (občasný návštěvník Světa knihy v Holešovicích) vám potvrdí, že byste ani dnes indiána k výpravě za Kurupurim nepřesvědčili. A není divu. Tamní domorodci věří, že lidé padají bez zjevného důvodu mrtvi, když se přiblíží k vysočině, na které neustále zuří bouře a z níž se vrhají malí kostlivci (jak je zohledněno i v Doylově románu, jen kstou nejsou malé).

Ze sto patnácti mlžných plošin vstoupila dodnes noha člověka pouze na některé a zase tolik se nezměnilo od časů, ve kterých kráčeli Doylovi hrdinové ve stopách Maple Whitea, jehož mapa je tak lákala a jehož jméno zůstává metaforou pro poslední prázdná místa na Zemi, kde ještě zůstali lvi. Možná není divu, že si Holmesův i Challengerův duchovní otec nechal na hrob (zemřel 7. 7. 1930) napsat tento epitaf, který u nás později v jedné písni o pubescentech a chlapcích parafrázoval i písničkář Pavel Dobeš:

Splnil jsem prostě poslání, pokud jsem dal aspoň trochu radosti chlapci, který je napůl mužem, a muži, ve kterém je napůl ještě chlapec.

Ivo Fencel

Doporučená četba: Jaroslav Mareš: *Hledání Ztraceného světa* (1992)

Utopie, umění a utlačování (rozhovor s K. S. Robinsonem)

Kim Stanley Robinson (*1952), autor osmnácti románů a desítek povídek, patří mezi přední americké autory fantastiky. Proslavil se zejména svou marsovskou trilogií, jejíž první dva díly (*Rudý Mars* a *Zelený Mars*) vyšly i u nás. Ať už píše o kolonizaci sluneční soustavy, nejbližší budoucnosti, problémech se životním prostředím, umění nebo alternativní historii, jeho příběhy jsou vždy propracované do nejmenších detailů, značně realistické a zároveň dobrodružné a čtenářsky zajímavé. Za svá díla obdržel ceny Hugo, Nebula, World Fantasy, Locus a mnohé další. Je znám také pro své levicové politické názory, aktivitu v ochraně životního prostředí a utopické myšlenky. Rozhovor, který vám přinášíme, jsme s ním připravili na Worldconu 2014 v Londýně.

Právě jsme se vrátili z panelové diskuse o utopiích a vrtá mi hlavou známý výrok, že něčí utopie je dystopií někoho dalšího. Souhlasíte s ním, nebo je podle vás možné dosáhnout utopie, ve které bude spokojený téměř každý?

Myslím, že i kdyby existovala globální utopie, bylo by tu nějakých deset procent lidí, kteří by si stěžovali, že je život v ní neuspokojuje, že je to nuda. Mohlo by jich být i víc, politické preference by v tom mohly být daleko vyrovnanější. Nemyslím si, že by lidé byli právě konzistentní nebo snadno uspokojitelní, a to podle mě bude i nadále platit v jakékoli společnosti. I v utopii bude hodně stížností, ale pořád je lepší o ni bojovat a snažit se jí dosáhnout než se kvůli tomu prostě vzdát.

V mnoha vašich knihách je vidět právě onen boj o utopii, kterou nezobrazujete jako rigidní strukturu, jež panuje po celé věky a nemění se. Vámi popísané utopie jsou velice proměnlivé, neustále se snažíte se dál zlepšovat...

Ano, to je vliv H. G. Wellse a jeho vize utopie jako určitého typu historie spíše než statického stavu. Myslím, že se tím trefil do černého. Ostatně byl důležitým utopickým myslitelem a autorem a vytrval v tom, ačkoli se žádný z jeho utopických románů neprodával zdaleka tak dobře jako jeho dřívější dobrodružné sci-fi („vědecké romance“) typu *Stroje času* či *Války světů*. Ty jsou mnohem zábavnější čtení, ovšem jeho utopie utvářely nový způsob myšlení a tím zprostředkovaně ovlivnily vývoj společnosti po druhé světové válce.

Západní úředníci Wellsovu vizi znali a někteří cítili, že by měla být nastolena technokracie, všeobecná spravedlnost, v určitém smyslu světový stát. Tímto směrem se to tak docela nevyvinulo a kapitalismus tomu ani nesvědčí – jak podotkl Cory Doctorow na panelu, akumulace zdrojů je rychlejší než růst ekonomiky, a tak bohatí bohatnou a chudí chudnou, velmi přemočáře –, ale je to proces jdoucí po jednotlivých krůčcích. Někteří o tom hovoří jako o stavbě lešení, kdy pokaždé přidáte další patro a pak zase další.

Vývoj civilizace se stává budováním lešení na lešení, generaci za generací, a dostáváme se výš, k větší spravedlnosti, zdraví... Tahle vize je wellsovská, a jak někdo dodal na panelu, je i keynesiánská, spojení veřejné vládní práce a soukromých

podniků v nestabilní směsi. Žijeme v keynesiánském ekonomickém systému navzdory tomu, co tvrdí propagátoři volného trhu, a náhlé vtrhnutí volného trhu do východní Evropy po pádu Sovětského svazu tamní státy ještě víc srazilo na kolena. Česká republika si nevedla špatně, ale v Maďarsku nebo Rumunsku zavládl před čtvrt stoletím chaos, což není zrovna dávná minulost.

Je to krátká doba v lidské historii. A jak jste zmínil světový stát ve Wellsově pohledu, také si myslím, že celosvětové utopické státy jsou křehčí. Na vašem románu *2312* mi připadalo skvělé právě to, že se tam nenacházel žádný jediný stát zabírající celou sluneční soustavu, jak je jinak ve sci-fi tak časté; namísto toho jsme mohli poznat pohybující se městský stát na Merkuru nebo společnost na Titanu jako příklady velmi odlišných a zajímavých států a kultur. Myslíte si, že podobná diverzifikace nám může pomoci vybudovat stabilnější utopii?

Trochu se bojím diferenciaci do hierarchie úspěšných a neúspěšných a vykořisťování utlačovaných mocnými. *2312* byla otázka spíše než odpověď. Mohlo by to fungovat? Nevím. Ale dává smysl, že při osídlování sluneční soustavy tu nebude jednotný stát čistě kvůli vzdálenostem, nezávislé státy mi tak připadají nevyhnutelné. Tím, jestli to funguje jako alegorie pro Zemi, si ale nejsem úplně jistý. Hodně přemýšlím o zachování diverzity, kdy každá kultura zůstane zachována, její jazyky, historie, zvyky... Pomyslete na jazyky s pouhými tisíci mluvčích, postupně zanikající.

Jsem přesvědčen, že světový ekonomický systém by měl být spravedlivý a díky tomu bude udržitelný a v rámci něj udržíte i multikulturalismus. Fungovalo by to? Nevím! Je to typ vize. Je to příběh, který vyprávíte znovu a znovu, a pokud mu lidé věří, pracujete na jeho naplnění. Pokud si myslíte, že se nikdy nestane skutečností, ani se o to nezačnete snažit. Různé příběhy spolu soupeří a já jsem přesvědčený, že potřebujeme pozitivní příběhy – a tak vznikla má kariéra. Vyprávěním pozitivních příběhů a doufáním, že jim lidé budou věřit.

Doufejme! A jaké možnosti vidíte v modifikaci našich těl jako v románu *2312*, kde je možné si v průběhu života měnit pohlaví, implantovat plačící centrum zraku... Jaké výhody a rizika tu vnímáte pro jednotlivce i společnost?

Vidím spíše rizika. Spoustu z věcí prováděných ve *2312* vnímám jako šílené lidské experimenty na vlastním těle, které se mohou zvrhnout špatným směrem a poškodit zdraví. Swan má za sebou řadu nezdravých zákroků, modifikací, které podstoupila v mládí a které se pro ni později staly hrozbou.

Jedna z nich jí ovšem také zachránila život...

To je pravda. Nemůžeme předvídat všechno a ona se tak v podstatě náhodou zachránila. A my všichni jsme biomy – naše DNA není původně jenom naše, bakteriální buňky uvnitř nás početně převažují nad buňkami našich těl, a kdo ví, co se s tímhle biomem bude dít v budoucnu. Co se týče dalších změn, po-

cháším z okolí San Francisca a znám hodně transgender lidí, kteří podstoupili změnu pohlaví směrem k vlastní vnímané identitě. Ale nemít podobný konflikt identity a těla, z jakého důvodu by si se sebou člověk zahrával?

Většina lidí je ve svých tělech celkem spokojená. Za pár set let by změna možná mohla být velmi snadná, jako v *Tritonu* Samuela Delanyho, kde si lidé mohou měnit pohlaví, jak a kdy se jim chce, ale trochu o tom pochybuji. V některých ohledech je tělo křehká rovnováha, hrozí infekce, komplikace, a považoval bych to za nebezpečné. Já bych do toho nikdy nešel. Ale pokud se někdo cítí jako člověk jiného pohlaví, než se fyzicky narodil, změna u něj vede ke šťastnějšímu životu, takže v tom je rozhodně prospěšná.

Lidé by se ovšem mohli měnit i v ohledech schopností – jako když si Swan nechala implantovat centrum zpěvu – a rozšířit je oproti běžným lidem. Osobně to vidím jako teoretickou dvousečnou zbraň: trend, který by mohl přinést obrovské výhody, ale zároveň by mohl být riskantní jak pro zdraví jednotlivce, tak pro společnost. Kdyby se její členové mohli prakticky od základu měnit rok co rok, měsíc co měsíc, nehrozil by jí rozklad? Jaký na to máte názor?

Podobné úpravy bych považoval za příliš nebezpečné, zacházející až moc daleko. Dnes jsme živočich jménem *Homo sapiens*, a proč by nám to nemělo stačit? I normální zdraví je až „zázračná“ rovnováha, s tolika faktory, na kterých záleží. Zdraví je jako chůze po tenkém laně; někdy člověk ztratí rovnováhu. Proč chtít víc než zdraví? Vnímám to trochu jako dekadenci: „Hurá, jsem zdravá, ale to mi nestačí, chci umět zpívat jako ptáček!“ Hodně štěstí se zpíváním jako ptáci, ale nestrkejte si ptáčím nervové okruhy do mozku, to by bylo šílenství.

Swan je tak trochu šílená a nesouhlasil bych se spoustou jejích rozhodnutí. Pokládám ji za zajímavou a v jádru dobrou osobu, ale nepochybně šílenou, hlavně v mládí. Hodně z nás se v mládí chová trochu šíleně. Vy jste mládí a nejspíš i trochu šílení! Já už nejsem zrovna mladík, ale ještě jsem trochu šílený! Ale od určitého bodu vám stačí být obyčejným člověkem, prožívat běžné radosti jako lidská bytost a obyčejný živočich.

V naší společnosti jsou lidé tak trochu jako mozky v nádržích, jako ze staré science fiction. Sedí, jako my v téhle místnosti, vyřizují si své věci, koukají na obrazovky a říkají si: *Tohle mi nestačí!* A chtějí víc, ale hlavně chtějí svoji přirozenost – běhat, plavat, poskakovat, hrát si... Jakmile se do toho pustíte a dostanete se ven, možná už nebudete potřebovat nic víc.

Swan byla ovšem také umělkyně. A z vašich příběhů mám dojem, že milujete umění a rád spekulujete, jak by se mohlo dál vyvíjet – jednak na příkladu Swan, jednak třeba v povídce *Naše město* s jejími živoucími sochami a obrazem dekadentní kultury zaměřené jen na tvorbu umění a zcela odložené od života mimo jejich kapesní utopii.

To je pravda. Tehdy jsem měl obrovský vztek. Byl rok 1985 a tohle vzešlo z určité noční můry, která se mi vracela. Když jsem ještě mival nápady na povídky, tohle byl jeden z těch lepších. První půlku jsem napsal ve vlaku mezi Bangkokem a trajektem na Ko Samui, druhou v nočním vlaku mezi Káhirou a Luxorem. Bylo to romantické: s manželkou jsme cesto-

vali po světě, psal jsem do sešitu tu povídku... A myslel jsem na naši společnost, náš svět, na obrovské rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími, skoro jako mezi Eloi a Morlocky ve Wellsově *Stroji času*.

A Morlockové povstanou – podobně jako zombie v populárních zombie příbězích. Vždycky mi připadalo, že to je to, o čem zombie příběhy v jádru jsou: o noční můře, v níž se utlačovaní vzbouří a všechny zabijí. Je správné vyprávět podobné příběhy, snažit se jejich obrazy šokovat. Kéž bych měl víc nápadů jako tenhle. Zbožňuji psaní povídek, ale nemám na ně dostatek vhodných nápadů.

Váš román *Roky rýže a soli* [chystaný k českému vydání] popisuje svět, ve kterém Evropu ve středověku zcela zdevastovaly morové epidemie a pozdější světové historii dominovala východní Asie. Také vás ten námět napadl při cestování?

Ne, na ten nápad jsem přišel už v mládí a nebylo to na cestách. Mám dojem, že mladí lidé mají více originálních nápadů a já jsem tehdy už byl autorem povídek, nápad jsem mohl dostat kolem roku 1970, ale věděl jsem, že to tehdy ještě nedokážu napsat, že je to příliš velké sousto. Jak napsat o staletích historie bez Evropy? Dokud jsem nenapsal marsovskou trilogii, neměl jsem zkušenost s podobnou formou.

Poté jsem si řekl: Mohl bych napsat co století, to novelu s různými postavami, ale chtěl jsem kontinuitu, a pak jsem pomyslel na reinkarnaci a dílky najednou zapadly do sebe. Prostředí bude buddhistické, což bude korespondovat se zasazením příběhu. Tehdy jsem začal psát. Celkově mi to zabralo zhruba tři roky, tak mezi 1999 a 2002. Byl to náročný projekt, ale tu knihu jsem miloval. Je zvláštní a tak... obrovská. Nevím, odkud to vlastně vzešlo nebo jestli bych něco podobného dokázal znovu. Už mi nezbylo tolik mozkových buněk! Spotřeboval jsem je na *Roky rýže a soli*.

Po dopsaní každé kapitoly jsem si připadal jako po otřesu mozku. Trvalo mi léta se z toho vzpamatovat a moje washingtonské příběhy napsané poté nebyly tak povedené jako *Roky rýže a soli*. Zpátky do formy jsem se dostal až s *Galileovým snem*, zhruba pět let poté. Cítil jsem se na vrcholu, jako by přibýly nové a lepší obvody, a zčásti to bylo Galileem. Ten byl génius, tvrdě pracoval, měl smysl pro humor, zkrátka úžasná osobnost. Nejspíš mě zachránilo přemýšlení o Galileovi, kterého jsem opravdu zbožňoval.

„I protivědecky orientovaní lidé stejně půjdou k doktorovi.“

Připadá mi, že ve vašich příbězích jsou vědci často zobrazováni jako hrdinové – jak Galileo, tak vaše fiktivní postavy – a jako lidé, kteří jsou schopni změnit svět k lepšímu.

Ano, tak to je. Inu, jsem ženatý s chemičkou. A postava Saxe Russella z mé marsovské trilogie je v podstatě portrét mé ženy. Když lidem při psaní postavy změníte pohlaví, nikdy se v ní nepoznají! Lisa je ale hodně jako Sax. Žije s vědkyní, která je trochu šílený vědec a také pan Spock, velmi racionální a zároveň emocionální, neustále přemýšlející, snažící se rozluštit každý rébus po cestě: scrabble, číselné hry, sudoku, hádanky,

křížovky... Sice jsem spisovatel, ale ona je mnohem schopnější ve slovních hrách. Takže mám takového hrdinu doma a jsem šťastný muž. Jsme spolu už třicet čtyři let a je to jeden z důvodů, proč jsem napsal tolik knih. V našem svazku jsem já manželka a ona manžel. Ráno odchází do práce, přichází s pravidelným příjmem, pojištěním, se svým matematickým vzděláním je finanční mozek rodiny. Já jsem se staral o naše syny, uklízím a starám se o zahradu...

Když se páru narodí dítě, žena má prvních pár měsíců biologické povinnosti, kterým se lze těžko vyhnout, ale pak už může kterýkoli z nich dělat cokoliv. Mléko se dá nachystat do lahví a zamrazit. Mít za ženu vědkyni je legrace; měl jsem třetinkové lahve zmrazeného mléka, musel je ohřát v teplé vodě a nakrmit dítě, o které jsem se staral deset hodin denně. Byly mu sotva tři měsíce a docela mě to děsilo. A pak jsem musel vyplnit laboratorní knihu: sto padesát mililitrů v deset hodin, sto dvacet v poledne, a ona pak přišla domů a věděla, kolik přesně syn vypil. V tom je lehece šílená. Ale máme skvělé manželství a také to znamená, že se mohu soustředit na psaní knih, nemám žádný stres, starám se o domov a mohu psát, kdy chci – a to chci denně. Díky tomu toho hodně zvládám.

Nebyl váš život náhodou přímou inspirací pro život Wahrama z 2312? Dokážete se s ním ztotožnit?

To určitě dokážu, já jsem jen o dost akčnější. Jsem tak trochu Swan i Wahram, ale on je mi mnohem bližší a sympatičtější. Jeho zvyklosti, pseudoiterativní rutina – o něco podobného se snažím také. A miluji hudbu, moc rád ji poslouchám při psaní i jinak, mám rád klid... ale žádná z těch postav nejsem úplně já. Jen vzácně jsem se ze sebe snažil vytvořit knižní postavu, a mám pocit, že v těch případech to vedlo k méně vydařenému příběhu...

Tak třeba Charlie Quibbler z mé washingtonské série nebo Jim Hutchinson ze *Zlatého pobřeží*. Kim Robinson, Jim Hutchinson – nebylo to zrovna nenápadné. *Zlaté pobřeží* má hodně společného s mým životem v Kalifornii sedmdesátých let. Tenhle román mám rád, myslím, že se povedl. Ale *Věda v hlavním městě* [washingtonská trilogie] je trochu zmatená a myslím, že nebylo moudré se snažit do ní vložit sebe a svou rodinu. Ale člověk nikdy neví, dokud to nezkusí. Tehdy mi to připadalo jako dobrý nápad.

V této sérii i mimo beletrii jste opakovaně zmínil, že vědci by se měli více zapojovat do politiky, ale trochu se obávám, jestli by to někdy nesvádělo ke kladení přílišného důrazu na zjednodušené modely, které neodrážejí celou skutečnost.

To by určitě bylo velké riziko. Řekl bych, že by v tom vědci

potřebovali pomocnou ruku i z humanitních a uměleckých oborů. A oni by s tím převážně souhlasili. Většina vědců je poměrně skromná ohledně toho, co by věda měla dělat, a jsou přesvědčeni, že by neměla řídit svět: „Jsme tu, abychom zjišťovali, jak věci fungují, a testovali možnosti a hypotézy.“ Ale vědecká metoda má obrovský dopad a myslím si, že vláda používající více vědecké metody by byl krok kupředu.

Její cíle by ale vycházely z humanitních oborů, filosofie, pojetí spravedlnosti. Vědci by mohli říci, že spravedlnost se zdá být optimální stav, jako stabilní stav v ekologii, klimaxový les. Čím víc spravedlnosti ve světě, tím lépe by věci fungovaly, tím víc diversity by se udrželo. Myslím, že větší zapojení vědy by bylo užitečné, ale vědecká komunita by se ráda držela v mezích toho, čeho může dosáhnout, a pomoc s cíli by ležela na zbytku společnosti.

Jak nahlížíte na současnou vědu, postoj vědců k politice i veřejnosti a politiků k vědě a vědcům?

No, myslím, že v tom teď panuje docela slušný zmatek. Po druhé světové válce bylo s vědci obecně nakládáno, jako by byli tvůrci atomové bomby, tudíž vojáci, a tak by měli být pod občanským dohledem. Nemáme zdaleka dostatek vědecké metodiky ve vládě, vědce z politiky trochu vylučujeme a mohli bychom jich využívat víc než dosud. Ale mnoho lidí má k vědě nedůvěru a nezná žádné vědce osobně, což mi připadá neuvěřitelné jako člověku, který se zná s řadou vědců a jednoho má za manželku. Oni ale nikdy žádného vědce nepotkali, i když nevím, jak k tomu mohlo dojít.

Náhled veřejnosti na vědu mi přijde bizarní, protože žijeme ve světě vědy. Když jsou lidé nemocní, jdou k doktorovi, který je vědec. A tak se každý spoléhá na vědu, když jim jde o zdraví. Kdyby lidé pomysleli na to, že doktor je také vědec nebo přinejmenším využívá produkty vědy, byla by to užitečná lekce a příběh, který stojí za vyprávění. A já ho vyprávím často. V americkém kontextu je potřebnější, máme tu silný tlak na právo na náboženskou víru, stojící silně proti vědě. Ale i protivědecky orientovaní lidé stejně půjdou k doktorovi. Jsou plní rozporů, ale právě na to se snažím upozornit.

Na jakých příbězích momentálně pracujete?

Právě jsem dokončil román o hvězdoletu [Aurora, vychází v červenci 2015]. Jde o příběh generační lodi na cestě k Tau Ceti, která je dvanáct světelných let daleko a dnes už víme, že má planety. Snažil jsem se to pojmut realisticky, což vedlo k různým problémům, ale zároveň i zajímavému příběhu – alespoň doufám! Více nechci prozrazovat, protože zápletky stojí na mnoha překvapeních.

Julie Nováková / XB-1
(Foto Martin Šust)

Drze a vesele: dětská lidová tvořivost

Ty říkanky a vtipky známe všichni: mladší si je ještě vybaví ze školních let, těm starším už je reprodukují jejich vlastní děti. Namátkou: „Hurá, hurá, pejsek čurál“ nebo „Co je?/ Bába spadla do hnoje, zabila tam kovboje.“ případně „Jarda Jágr, to je kluk, ten má místo hlavy puk!“ **Jan Nejedlý** takové infantilní texty sbírá a nyní je publikoval.

Není to poprvé, kdy se současné lidové, především pak dětské, slovesnosti dostalo knižní publikace. Dlouhodobě se sběrem současné (či přesněji novodobé) lidové tvorby zabývá především **Adam Votruba** – jen dětským říkankám věnoval dvě publikace *Namažeme školu špekem* (2008) a *Kecy v kleci* (2009).

Obě jsou obsažnější než Nejedlého knížečka, ale mají jednu podstatnou nevýhodu: jsou pojaty vědecky (s poznámkovým aparátem a důsledným zdrojováním), a i když je svým charakteristicky ujetým stylem ilustroval **David Böhm**, v očích dětských čtenářů vyhlíží neatraktivně. Ostatně jim ani nebyly určeny.

To Nejedlý svou publikaci pojal právě jako kratochvilné čtení pro děti a ke spolupráci pozval dalšího mladého nekonformního výtvarníka **Jaromíra Plachého**. Ten uchopil všechny texty i knihu v jejím celku jako výtvarný artefakt. Takže každá stránka je ručně napsána a nakreslena, nevyužívá se tu žádný pravidelný font, jak se snadno pozná i u těch textů, které se zdají být vysázeny jednotně: žádné písmeno tu není shodné, všechny vykazují větší či menší nesoulady a vady rukopisu. Většinu textů k tomu Plachý svérázně komentuje, a to jak samotnými obrázky, tak častými komiksovými bublinami u všech možných „postav“; mluví tu věci, zvířata, rostliny i strašidla. Ne náhodou byl Plachý nominován na Zlatou stuhu, ovšem na víc než na nominaci si u tohoto nekorektního, rozpuštěného a infantilního humoru porotci (a porotkyně) zřejmě netrouflí.

Plachý uplatňuje přesně ten typ kresby, jejíž amatérské projevy občas podobné veršování provázejí – ať již ve školních

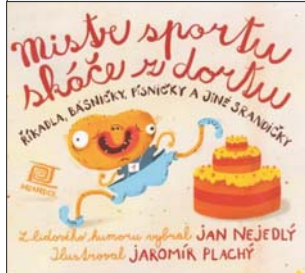
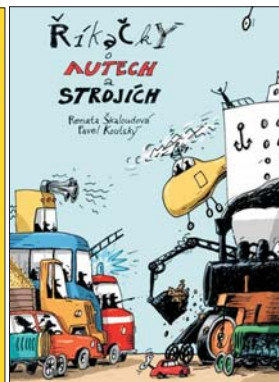
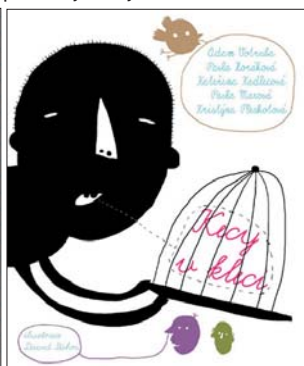
sešitech, nebo na zdech (školních) záchodků. Je to tedy kresba velmi jednoduchá a přímočará. Zároveň si však Plachý „vykreslí“ specifický styl, který vlastně není jednoduché napodobit, protože u všech těch bizarních postav často rozhodují nenápadné detaily, zejména pak záměrná nesouměrnost. A samozřejmě ona bizarnost: Plachý by mohl být mistrem sportu ve vymýšlení kuriózních oblud a či tělesných deformací, a fantazie mu zjevně stále nedochází.

Nejedlého díl práce pochopitelně trochu bledne při srovnání s důkladnější a obsáhlejší prací Votrubovou. Ale přinejmenším lze ocenit skladbu knihy: od jednoduchých říkanek po rozsáhlejší texty, přičemž jednotlivé vtipky jsou řazeny podle klíče formálního (průpovědky, škádlivky, výchovné básně, parodie, rozpočítadla) i tematického (škola, zvířata, dědeček a babička). Pro starší generaci jsou novinkou především parodie populárních písniček: „Skákal Klaus přes Bauhaus/ přes minové pole/ šel za ním Miky Maus, / řekl mu: Ty vole!“ nebo „My jsme žáci třetí Bé,/ učíme se karate/ džudo, box, plavání,/ máme pětiku z chování.“ Obecně pak platí, že mnohé vtipky, o nichž si někdo myslí, že ho tehdy ve škole napadly, jsou už dávno součástí českého kolektivního (ne)vědomí, včetně mnoha variant. Nejedlý je na rozdíl od Votruby všechny nezaznamenává, vybere si jen jednu, která se mu nejvíce líbí (nebo byla nejvhodnější pro Plachého kresbu).

Závěr školního roku je jako stvořený pro nekorektní šprýmování. Děti tuhle knihu budou milovat. A pokud si rodiče myslí, že by ona útlá publikace mohla někoho takzvaně zkazit, pak zřejmě nemá tušení, co si děti vykládají na školkových a školních chodbách a hřištích.

Pavel Mandys / iLiteratura

Jan Nejedlý: Mistr sportu skáče z dortu. Meander, Praha, 2014, 56 s.

K výše recenzovaným knihám lze volně přiřadit i počiny nakladatelství Albatros *Říkačky o autech a strojích* autorské dvojice Pavla Koutského a Renaty Škaloudové (určené dětem od čtyřech let, jde tedy o texty spíše výukové) a publikaci nakladatelství XYZ *Červenání aneb sprostónárodní říkadla, básně a balady* ilustrované Petrem Urbanem, výběr textů a redakce Ivo Železný.

Zde jde o výběr nejzajímavějších a „nejlechtivějších“ lidových básní, říkadel a písniček, zobrazující „cudně odvrácenou tvář“ naší národní povahy.

/red/

Zelený drak, Karmínový lev: v hlavní roli renesanční agentka Jane Dee

Českými dějinami putují zlomky karmínového kamene a občas se vynořují z času a zase v něm beze stopy mizí. Než se tak stane, jsou lapeni kronikáři do sítě příběhů. Tři už byly vyprávěny a nyní je na řadě příběh čtvrtý, tentokrát z pera mladé kronikářky.

Na začátek velká pochvala: Kroniky karmínových kamenů zase vycházejí. Ujal se jich po tříleté odluce Konektor XB-1, jak už bylo dříve avizováno. Pokračovatelkou započaté linie se po Fr. Novotném, V. Říšovi a J. Pecinovském stala Lucie Lukačovičová, jejíž novela *Zelený drak, Karmínový lev* nás zavede do rudolfínské Prahy. I když ne jenom tam. Autorka si totiž v dějové linii odskočí tu do Itálie, tu do Španělska, tu do staré Anglie. Trochu nás tím nejprve napíná, ale pak se děj rozjede a hezky šlape. Až litujete, že už přišel závěr.

To je možná i trochu kámen úrazu. Lucie Lukačovičová je především zdatná povídkářka, a přestože má už na svém kontě pět románů, nemůže si tentokrát odpustit drobné rýpnutí. Řada zajímavých motivů totiž zůstane nedotažených a tím pádem i zbytečně vyplýtvaných. Taktéž vývoj většiny postav zůstane v náznacích. Větší pozornost je věnována dějovým zvratům a akci.

Místy si autorka precizně pohraje s detaily a započne i hezkou metatextovou hru. Možná vám námět alchymistů E. Kellyho a J. Dee přijde obehnaný, ale Lucie Lukačovičová najde způsob, jak ho podat netradičně. Na představu páprdů, kteří se místo opravdové vědy zmůžou tak na vaření paprťáky, rychle zapomeňte. Tady si slavní alchymisté stříhnou roli nefalšovaných tajných agentů.

A to není vše. Zdatně jim bude při plnění úkolů sekundovat Deeho manželka Jane, doplňující tak podivný kohabitující trojúhelník. Inu, někdy to vypadá, že spíš je to ona, komu se ostatní podřizují. Tato neohrožená dívka, speciálně vycvičená pro tajné mise mocným Bratrstvem, se vrhá do soubojů a pátrání v podzemních chodbách, jako by to bylo běžné zaměstnání žen v 16. století. Různých šarvátok, hezky detailně popsanych, si teda člověk u téhle knížky užije dosyta.

Jane však není jedinou ženskou postavou, které autorka přiřkla roli hybatelky. V pozadí událostí se pohybuje cikánka Fiammetta s věšteckými schopnostmi. To ona vysloví obě předzívky *Zelený drak* i *Karmínový lev* a dodá tak honičce za schránkou s rudým prachem, který údajně dokáže měnit olovo ve zlato, potřebnou mystickou symboliku.

Milovníky alchymistických seancí potěším zprávou, že na jednu přeci jenom dojde. Kelly během ní donutí zlato „růst“

s pomocí své speciální tinktury a předvede císařskému dvoru parádní spektakl. Příběhem se mihne i rabín Jehuda Löw ben Bezazel a jeho až přehnaně pracovitý pomocník Josef (jehož existenci provázejí obavy, co si počít, až se bude nudit). Zatímco

Dee je takový nemastný neslaný badatel, věčně zahloubaný do starých rukopisů, Kellyho autorka pojala jako kecálistu, který se vylže z kdejaké překérky.

A objeví se i další historicky doložené postavy, třeba polský alchymista Sendivoj, Tadeáš Hájek z Hájku nebo mocichtivý kardinál Malaspina. Není třeba zdůrazňovat, že pro sepsání dobré historické fantasy nelze vynechat studium pramenů a prošpikovat děj odpovídajícími reáliemi. Mně osobně přišla tahle stránka příběhu zvládnutá celkem dobře, i když hnidopiší povahy by asi drobné nedostatky našly. Jenže nemám potřebu přit se o to, zda může či nemůže prolétnout šipka z kuše klíční kostí a co při tom způsobí.

Kdo touží po hlubším historickém exkurzu, musí si bezpodmínečně přečíst

doslov Františky Vrbenské. Tato naše fantazácká dobrá vila a zároveň neuvěřitelně vzdělaná a sečtělá dáma totiž dokázala povýšit jinak nudný vědecký útvar na vlastní formu uměleckého díla. Nejenže se pídním v archivech dopracovala ke zcela novým a dosud nepublikovaným poznatkům o legendárních alchymistech, ale ještě to podává způsobem, který bere dech. Tak škoda jen, že šéfredaktor musel tolik krátit! Naštěstí ebook vyjde s doslovem v původním rozsahu, takže zřejmě půjde jako jeden z mála na dračku.

Zuzana Hloušková

Lucie Lukačovičová: Zelený drak, Karmínový lev, Konektor XB-1, 2015, obálka Jana Šloufová, 280 stran, 319 Kč

Odposlechnuto

Když Jan Ruml vlezle v pruhovaném mundúru do klece, aby protestoval proti politickým vězňům na Kubě, tleská se mu. Když skupina Pode Bal vystaví plastiku muže, kterého v roce 1986 roztrhali psi komunistické Pohraniční stráže, je to o. k. Ale když se objeví plastiky ukamenovaných muslimek, aby upozornily na excesy islámu, už se o věc zajímá policie. Tento appeasement elit sjednocuje lidi možná více než jakákoliv ideologie.

Zbyněk Petráček / LN

Edgara Rice Burroughs (140)

Dne 1. září 2015 jsme si připomenuli sto čtyřicet roků od narození „Krále dobrodružství“ Edgara Rice Burroughse, mj. duchovního otce Tarzana. Tento zvláštní muž začal smysluplně psát teprve v Kristových letech – a vyprodukoval na sto knih; často bohužel brakových. Podobně jako jeho předchůdce Henry Rider Haggard nebyl sečtělý, nicméně vzory našel. Kiplinga, Londa, Bauma, Swifta... V životě nebyl v Africe, ale to mu nevadilo. Psal věrohodně také o tamních masakrech, o otrokářství i slonovině, černoších a Arabech, kontroverzi, pověrách, šelmách, o bílých kolonizátorech i v pralesích prý skrytých národech a rasách. A Tarzan?

V opíreči to (samozřejmě) znamená Bílá kůže a on už zůstane symbolem svalovce, nicméně charakter té figury je bezpochyby složitější a – koneckonců – jde přece o anglického lorda. Skoro třicet svazků s jeho příběhy (1912-1995) jej představí i jako všestranného, inteligentního supermana, avšak hlítat jeho dobrodružství obnáší víc. Znamená to oddat se neobyčejně dynamickému vyprávění, tolerovat „vylehčenou“ psychologii a vstřebávat takřka nekončící sňuru akcí a atrakcí. Když tak užasle listujeme těmi knihami (naposled vydanými nakladatelstvím Paseka), tak i odhalujeme další a další ztracené civilizace lidu mravenčího, leopardího, římského, biblického, atlantského atd., a spolu s lordem Greystokem se ještě rádi necháme zajmout Amazonkami... Abychom v jiném svazku objevili v Africe údolí templářů. V dalším najdeme fanatický židovský kmen, jak ukřižovává britskou aviatiku, a Tarzan na potulkách narazí i na celý „gorilí“ Londýn včetně obdoby Jindřicha VIII. Ano, někdy tlačil autor na pilu přespříšili, jenže mezi podobnými efekty se i cítil nejlépe. Ať již na povrchu krvavě rudého Marsu, nebo na Venuš, Jupiteru, Měsíci a dokonce i v blízkosti jádra zemského. To jsou světy, jež jej zajímaly, zatímco realita jej nepokrytě nudila – a dodnes magická zůstala především série sedmi románů z nitra naší planety (1922-63), ale i jedenáct fascinujících svazků o Marsu (1911-64). I náš Ludvík Souček je hlítat a Michal Ajvaz se chlubit chutí, s nímž se vnořil do *Pozemšťana vojevůdcem na Marsu*. A sám Burroughs?

Čím vlastně uhrane a magnetizuje?

I geniální schopností intuitivně redukovat ve vyprávění vše „nepodstatné“ – a napsat román, to vždy znamená eliminovat alternativy. Burroughs to pochopil a „uměl psát spád“, přičemž... nespál (při tom psaní), ba naopak. A jeho schopnost tvořit zápletky budila úžas. A budí jej dodnes. Ano, psal hlavně pro děti, ale i pro ty v každém z nás. A za mistrné zvládnutí zkratky mu odpustíme leccakou naivitu, vždyť jeho dílo je vítěz-

stvím imaginace nad hmotou a většina literárních historiků se shoduje, že Mars osídlený Burroughsem lépe neožil už nikdo. Ani Bradbury. A proč ještě máme Burroughse rádi?

Určitě pro snovost jeho děl. Znovu a znovu se vás totiž při četbě zmocňuje klamná jistota, že si ten muž snad ani nevy-mýšlí, ale jen líčí to, co kdesi skutečně existuje. Kde? Ano, před vnitřním zrakem. A že popisuje, co předtím spatřil ve vlastních nočních můrách.

A jaké to sny! Jako by se rodily až z Jungem odhaleného podvědomí lidstva. Stěží stačil zachycovat ony ohromující výjevy a zanechal nám záznamy o všem tom, co normální smrtelník zapomíná jen pár vteřin po procitnutí. On nezapomínal. Spal asi zvláštně, snad i nezdravě, sny si podle všeho pamatoval; ale nejen to. Zvládl vtisknout jejich surreálnu logiku.

Příklady?

Povrch stále válčícího Marsu či jak magicky na povrchu té planety funguje čtení myšlenek.

Anebo momenty, ve kterých Carter bez problémů „odstiňuje“ bytosti, které by mu rády četly myšlenky.

A ze snů pochází i ohava Tal Hajusa,

faktická předloha Džaba Hada z *Hvězdných válek*; a jen ve snech se přece dá skákat až nad oblaka či lloydovsky šplhat po fasádách. Obé Carter brilantně praktikuje. A jako ze snů jsou i vize nad Marsem planoucích vzducholodí anebo princip zdejších letounů, které vás donesou na libovolné místo planety, zatímco se v klidu protáhnete a prospíte zabalení do kožešin. Nu, a co jiného než říše snů mohlo tomu spisovateli vnuknout představu smrtící trhavé střely, která nikdy nemíjí cíl? Na Marsu takové používají.

V podzemní sérii zas Burroughs líčí místa, na kterých jsou lidé během opakovaných rituálů oklováváni inteligentními „ptero-daktyly“. A i další zapomenuté chvíle z našich nejhorších snů dokázal popsat. Jen málo existuje autorů tak očividně napojených na rezervoáry podvědomí. „Naštěstí nám nikdo nemůže zakázat snít,“ píše ostatně sám v kůži svého hrdiny, „a protože to někdy představuje to jediné, v čem můžeme nalézt štěstí, proč bychom nesnili, když už sníme, sny opravdu velkolepé?“

A proč ještě máme rádi Burroughse?

Protože se zdá, že věřil nejenom na lásku, ale i na čest; a vysoce citlivě i přesně chápal, že svět sice je krutý (a stvořený patrně pro války), ale lze jej milovat skrz ideály. Přičemž ideál je sice iluzí, nicméně takovou, o které to zatrolené dobře víme, že je iluzí.

A ideál pak představuje to, co nám pomáhá žít, třeba i bez opěťované lásky, a Burroughse máme rádi i pro onu naznačenou už a NEUTUHAJÍCÍ rozkoš z vyprávění.

Není koneckonců tak časté, že naražíte na člověka, který zcela chápe hodnotu příběhu.

A právě radost z vyprávění u Burroughse jaksi přemostí všechny lapsy. Jako láska. *Těch pár hodin mi připadalo jako půlka života*, píše v překladu Jana Kantůrka. *Prožil jsem taková dobrodružství, jaká jsem si nedokázal představit ani ve svých nejdívočejších snech. Stal jsem se důstojníkem příšerné armády ve městě, o jehož existenci jsem do dnešního rána nevěděl. Potkal jsem zvláštní dívku z dalekého Amhoru, a poprvé v životě jsem se zamiloval jen proto, abych o svou lásku během jedné hodiny přišel. Láska je podivná věc. Proč si mě našla právě tehdy a právě tak, jak se to stalo, vysvětlit nedokážu. Věděl jsem jen jedno – miluji Janai a budu ji vždycky milovat. Nikdy se nedozvím, zda jsem měl naději, že mi mou lásku oplátí. Nikdy jí nebudu moci říci, že ji miluji. Celý můj další život bude při pomýšlení na ztracenou lásku zabarven kalnými barvami, vzpomínkami na Janai. A přece bych jí asi nedokázal svou lásku odhalit, i kdybych k tomu měl příležitost. Ano, láska je velmi podivná věc.* (Umělí lidé na Marsu)

Co naopak Burroughsovi zazlívám?

Určitě chabou slovní zásobu a (kupodivu) i nikoli vždy brilantní fabule. Je to k nevíře, ale mnozí jeho soukmenovci na poli žánru byli často s to fabulovat obratněji a měli i výraznější stylistické nadání. Třeba (zapomenutý) James Branch Cabell či ještě zapomenutější James Gould Cozzens, jak připomíná redaktor Ondřej Müller. Ale...

Nesedí mi i jistá předzvěst „hvězdných pěchot“ v jeho románech a (snad i) sklony k rasismu, i když si nemyslím, že jim dal průchod. Ostatně, kritizujeme snad nadčlověčenství Shatterhandovo? – A čím ještě Burroughs magnetizoval?

Jistě i značnou krvežíznivostí, obávám se; a s podobně vysokými součty mrtvých se ani v knihách dobrodružných tak běžně nesetkáváme. Jde u něj o jakousi sublimaci sexuální, se kterým je to tu vůbec trochu divné. A ne?

Nedej Bože, aby v blízkosti Cartera kdokoli pojal plán zneužít ženu! Už předem takového chlípnicka litujeme, zatímco dotyčná by v takovém případě u Burroughse vždycky „radši umřela“. A Carter? Má v tu ránu rudou mlhu před očima a je hotov obětovat za dotyčnou národy. Planetární systémy. A nezástal v tom-

hle ohledu největší z vypravěčů až na kraji puberty? Snad. Zato dynamičnost vyprávění se tu lze učit a práci s časem jakbysmet. Ano, psal „jen“ dobrodružné romány, ale nejde o moderní báje? Vše se zde řine vpřed zhuštěně, milovými kroky a nepostrádáme detaily. Nepostrádáme věrohodnost. Z textu sálá energie. „Ještě žiji,“ zní ostatně Carterova mantra.

Někdy ovšem zamrazí z autorova pragmatismu či alibismu. „I když jsem byl zkušený muž a zažil mnoho podobných šarvátek, stále ještě jsem nerad viděl jiné muže zbytečně umírat, zvláště měla-li to být smrt z mých vlastních rukou a dalo se to zařídit jinak,“ zní typická Carterova úvaha a má-li tento bojovník skrupule, pak jich nejsou vozy. Sám Friedrich Nietzsche se nám občas vybaví! A obzvlášť (vskutku mistrný) román Umělí lidé na Marsu (1930) jako by vystoupil z Nietzscheovy noční můry. Nepředpovídá snad nacistickou genocidu včetně planoucích pecí? Jak přímočaře zde autor kupí vyvražďovací scény zdrucujícího kalibru! Ale našťastí má i to, co u fantastů spolehlivě fascinuje. Značný nedostatek smyslu pro proporce. Chyba, miní čtenář-realista; ale plete se. Právě absence smyslu pro proporce Burroughsovým románům dává magickou působivost, neboť znakem podobných mistrů vždy jsou chvíle, ve kterých se kosmický obří potká „na operačním stole“ s nejjintimnějším.

Dobry příklad toho je sekvence se starcem schopným nikoli empatie, ale telepatie. Kdesi v podzemí Marsu ten padouch už po staletí uspává, paralyzuje a v nehybnosti shromažďuje národy. Nerušeně; činí se tak statisíce let. A nikomu to asi nevadí. Tu... Ano, přijde Carter, vyruší telepata, šup, šup, šup; v cuku letu ho vyřídí a zkamenělý lid procitá, řine se z jeskyní ven, vychází z věčných temnot, jako by se najednou nechumelilo, nicméně „tam venku je pravda“, jak by dodala Akta X, i nešťastníci se rozpadají v prach.

Jedno je – při vši adoraci – bohužel pravdou. Asimov anebo Arthur C. Clarke učili čtenáře myslet. Burroughs učí nemyslet. A jeho John Carter? V reálu by umřel rychle. Ale vadí to?

Ne. Dost z nesnadných autorových životních začátků a jeho deziluzí se sem také vepsalo, nicméně i právě to snad cítí i ti nejobyčejnější čtenáři: „Tenhle spisovatel si zažil své. A že je krvelačný? Tím spíš náš.“

Ivo Fencel

Znáte Tarzana? Nevážný test

1. Mauglí vychovaný s vlčaty byl

- a) plagiátem Tarzana
- b) vzorem Tarzana
- c) sourozencem Tarzana

2. Kdo je Tarzanem?

- a) Angličan lord Greystoke
- b) Američan Sylvester Stallone
- c) africká šimpanzice Jodie

3. Zdeněk Matěj Kuděj psal a Josef Lada kreslil (1926)

- a) Tarzanovu stoličku (z dásně vytrženou)
- b) Tarzanovu dědičku (z džungle unesenou)
- c) Tarzanovu babičku (knihu už vícekrát vydanou)

4. Kudy Tarzan pronikl i do nitra Země?

- a) jeskynním systémem Koněprusy
- b) z podzemí pařížské Opery
- c) otvorem na severním pólu a vzducholodí

5. Jméno Tarzan znamená

- a) Miláček slonů
- b) Tatarský zanedbanec
- c) Bílá kůže

6. Tarzanova osudová láska se jmenovala

- a) Xena
- b) Ošklivka Katy
- c) Jane Porterová

7. V pořadí pátý díl *Tarzana* (1916) se jmenuje

- a) Tarzan a klenoty Oparu
- b) Tarzan a město zlata
- c) Tarzan a zakázané město

8. Jaký přídomek Tarzan nezíská v názvu žádné knihy?

- a) nezkrotný, strašný, nepřemožitelný
- b) vítězný, velkolepý
- c) lepý

9. Který herec Tarzana nikdy neztvářnil?

- a) Christopher Lambert
- b) Lex Barker
- c) Jiří Bartoška

10. Tarzana si vysnil

- a) Rudyard Kipling
- b) Robert Erwin Howard
- c) Edgar Rice Burroughs

1a, b), 2a), 3c), 4c), 5c), 6c), 7a), 8c), 9c), 10c)

Jeden až tři body: Zamyslete se na svou nechutí ke svalovcům, nevězí za ní vaše vlastní komplexy? I proto možná haprujete v tomto testu.

Čtyři až sedm bodů: Tarzana zná dnes každý, nejste výjimkou a nemáte se tedy čím pyšnit.

Osm až deset bodů: Edgara Rice Burroughse považujete za velkého vypravěče a máte pravdu.

Doporučená četba: Milan Krejčí: *Tarzan perem a štětcem*, Ondřej Müller: *Tajemství velkého vypravěče*, Vladimír Tučapský: *Legenda z rodu Opů* (= doslovy k románům o Tarzanovi vydaným v letech 2012-2013 nakladatelstvím Albatros)

Ilustrace k článku poskytl Milan Fibiger ze svého portfolia „Tarzan as art“ viz www.milanfibiger.com/news/tarzan

Milan Fibiger vyučuje v soukromé škole malování a kreslení, více na www.milanfibiger.com/cz

Asa Larssonová • Ingela Korsellová PAX • HŮL PROKLETÍ • Grim přízrak

Cyklos PAX je společným dílem spisovatelek Asy Larssonové, Ingely Korsellové a ilustrátora Henrika Jonssona.

Dvanáctiletý Alrik a devítiletý Viggo – bratři, kteří se do Mariefredy (Mariina míru, odtud Pax) přistěhovali do pěstounské rodiny (matka alkoholička) – byli vybráni, aby se stali pomocníky v boji proti vzrůstajícímu zlu. Mezi tajemnými bitvami musí Alrik s Viggem čelit také každodenním výzvám. Viggův tyranský spolužák Simon se svou partou znepřijemňuje bratrům život, jak jen to jde. Naštěstí jsou tu jejich chápající pěstouni a zaslíbení do magických záležitostí.

Více na hostbrno.cz a www.youtube.com/watch?v=Sdee9KlAsVg

Vzpomínky na socialismus

Nakladatelství Crew ve své erbovní edici Mistrovská díla evropského komiksu postupně mapuje to nejlepší, co vyšlo zejména ve frankofonních zemích od sedmdesátých let. Nyní přišel na řadu kreslíř **Enki Bilal** (nar. 1951), hvězda frankofonního komiksu zejména v osmdesátých letech, kdy uchvátil fantasticky melancholickou sci-fi trilogií *Nikopol* (ta již česky vyšla v letech 2002–3). Crew se vrací k jeho dvěma starším pracím *Falangy černého řádu* z roku 1979 a *Na lovu* z roku 1983; k oběma psal scénáře o generaci starší **Pierre Christin** (nar. 1938).

V obou případech se jedná o thrillery s politickým pozadím. *Falangy černého řádu* sledují skupinu bývalých interbrigadistů, kteří se po letech dávají znovu dohromady, aby pronásledovali veterány z druhé strany, kteří se spojili už dříve a zahájili krvavé operace proti západoevropské levici. I hrdiny druhého příběhu jsou veteráni, tentokrát východoevropských komunistických stran. Ti se sjíždějí do polského sídla v lesích, kde se hodlají bavit oblíbenou kratochvílí komunistických papalášů, totiž střílbou divoké zvěře. Oba ty příběhy jsou velmi pochmurné, jen zřídka odlehčené vtipkováním. Parta zestárých levicových idealistů kolem britského novináře Jeffersona Pritcharda má v prvním příběhu samozřejmě sympatie autorů i čtenářů, byť tušíme, že to s nimi nemůže dopadnout dobře, naopak plejáda kreatur v povídce *Na lovu* nedává možnost s někým příliš sympatizovat. Asi proto do ní Christin zařadil nevěrohodnou postavu francouzského tlumočnicka, který je jakýmsi průvodcem francouzského čtenáře osmdesátých let po divokých dějinách východního bloku. Účelovost této postavy je zřejmá od prvních stránek, v průběhu děje irituje čím dál víc a ani závěrečná pointa její přítomnosti příliš neobhájí; když už, tak to měl být nějaký domorodý (polský nebo ruský) asistent nebo tajemník.

Také novela *Falangy černého řádu* má do značné míry charakter průvodce dějinami levice, tentokrát té západoevropské, jejíž ideály – pravdaže omlété realitou sovětského bloku i prosperitou kapitalismu – stále ještě žijí. A když se v zestárých bojovnících proti falangistům probere touha po ušlechtilém dobrodružství, na světě je komiksová varianta oblíbeného hollywoodského syžetu o starcích, kteří to ještě umějí rozjet.

Scenárista Christin bohužel zřejmě není specialistou na rafinované zápletky, takže své zestárlé hrdiny vláčí Evropou, ze Španělska do Itálie, Švýcarska, Německa a samozřejmě Francie. Všude tam před nimi cestují falangisté a občas tam i něco provedou, zároveň stále úspěšně unikají. Po chvíli to začíná být repetitivní. Také tomu chybí gradace. Jestliže první scéna vybití celé jedné vesnice je dosti působivá a šokující, později už se falangisté na nic podobně velkolepého nezmůžou. A i závěrečná přestřelka je trochu fádni a krátká.

Co autorům chybí u příběhu, nahrazují postavami. Sestava levicových veteránů je vsutku pestrá a originální: odborářský alkoholik i uhlažený politický šibr, elegantní profesorka i zklamáný český posrpnový emigrant. Při všech těch cestách skuhrají, potýkají se se zdravotními těžkostmi, špičkuje se, využívají kontaktů, které si za ta léta udělali – a prozrazují na sebe, že se v mnoha případech dokázali i v tom ošklivém kapitalistickém systému pohodlně zařadit. Novela tedy není jen o tom, jak bývalí interbrigadisté zničili bývalé falangisty, ale také o tom, kam ty schopné a iniciativní lidi život zavál.

Na lovu je příběh ještě o něco temnější a statictější. Bilal působivě zachycuje šedivou atmosféru Brežněvovské éry (či možná doby těsně po ní) v její strnulosti, bezvýraznosti a tíze. Zachycuje i uniformitu tváří reálného socialismu: rozeznatelnost postav je v mnoha případech velmi slabá, zvláště když se autoři vydávají do jejich minulosti. Příběhu a jeho čtení to pochopitelně příliš neprospívá, nicméně atmosféru to vytváří nadmíru působivou. A Christin měl počátkem osmdesátých let (tedy ještě před perestrojkou) skvělé informace o tom, jak to za železnou oponou chodilo, a do příběhu dokázal začlenit všechny ty mocenské zvraty, které vývoj v socialistickém bloku přinesl.

Oba komiksy jsou skvělé přinejmenším v tom, jak dokážou vzdorovat času. Díla stará pětadvacet let čteme zcela samozřejmě, jako by vznikla nedávno. Jistě, Bilalova kresba je na dnešní poměry možná trochu statická a i scénáře mají dosti pozvolné tempo. Ale obojí k příběhům o veteránech ideologií dvacátého století patří.

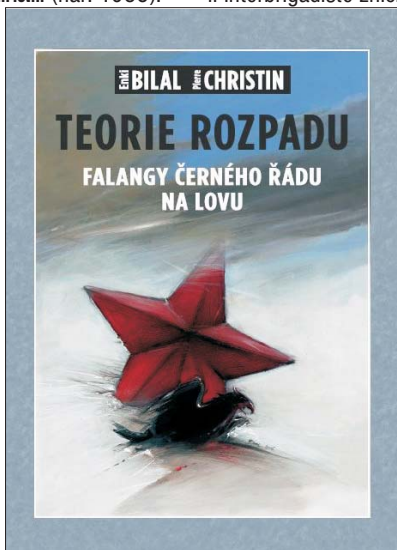
Pavel Mandys / iLiteratura

Enki Bilal; Pierre Christin: Teorie rozpadu. Přel. Richard Podaný, Crew, Praha, 2015, 200 s.

Odposlechnuto

Kdyby zelených trotilů nebylo, nedostal by Mezinárodní panel pro čistou dopravu (ICCT) do ruky hůl, kterou mohl Volkswagenem bít. Ne, já se Volkswagenu nezastávám, podvádět se nemá a už naši předkové moudře říkali, že „kdo lže, ten krade, do pekla se hrabe“. Tvrdím ale, že bez umanutých zelených naivků, kteří jezdí do práce na kole, ale osmkrát za měsíc létají na kongresy o globálním oteplování a emitují při tom víc emisí než majitel dvoulitrového Volkswagen Transportera za rok, by se svět celkem jistě oteploval taky, ale s našimi auty bychom si užili víc srandy. Bez zelených hlavinek bychom se v létě nedusili alergií na řepku olejnou, Volkswagen by neměl motiv a nepodváděl by s měřením emisí a nemuseli bychom se teď bát, co když hysterické prognózy o zpomalení německého i našeho hospodářského růstu nejsou hysterické, ale realistické.

Markéta Šichtařová / ekonomka

Vydejte se na výpravu do Oblasti X

Před několika desetiletími ji od zbytku světa odřízla nepopsatelná katastrofa. Nepopsatelná nikoli svou hrůzou nebo rozsahem, ale jednoduše tím, že jí zatím nikdo nedokázal skutečně porozumět... Ovšem lze do ní proniknout. Můžete se stát členy vědecké výpravy, která má za cíl oblast oddělenou tajemnou hranicí prozkoumat a lépe pochopit. Ale předtím si raději něco zjistíte o osudu předchozích expedic. Náповěda: poznání a slávy se jejich členové nedočkali. Ještě stále se tam chcete podívat? Láká vás neznámo a toužíte po objevování i za cenu značného osobního rizika? Gratuluji, zdáte se být vhodným kandidátem pro další expedici. Vítejte v Oblasti X.

Jeff VanderMeer je držitelem tolika prestižních ocenění, že se mu ani nemohou vejít na jednu políčku, a ještě mnohem více nominací. U nás však tento uznávaný spisovatel a editor donedávna patřil spíše mezi středně známá jména. Jeho sbírka *Veniss Underground* i obsáhlá antologie *New Weird*, kterou sestavil společně se svou manželkou Ann, se i u nás dočkaly převážně příznivého přijetí, ale široké nadšení nezbudily a některé reakce byly silně rozporuplné. Na druhou stranu se jedná o díla, která zkrátka nesednou každému a zdaleka nejsou prvoplánová. Taková rozhodně není ani jeho *Anihilace* – troufám si však říci, že má šanci oslovit daleko širší čtenářské publikum.

Jde přesně o ten druh science fiction, který dokáže zaujmout sečtělě pravověrné sci-fi fanoušky i čtenáře, který po sci-fi běžně nesáhne. Nedočkáte se v ní vyspělé techniky ani fantastických vědeckotechnických konceptů. To, co vás čeká, je zajímavý příběh plný tajemna a fantazie. Vyprávěčka, bioložka z nové expedice do Oblasti X, vás seznámí jak s kouzlem tohoto místa, tak s nejistotou a nevědomostí, která jej obklopuje – a samozřejmě i s vlastními dojmy, vzpomínkami a

motivacemi se sem vydat. Navzdory soustředění na její prožitky jsou postavy obecně silnou stránkou románu, neboť dynamika mezi čtyřmi členkami expedice skvěle funguje a její vývoj silně posouvá příběh kupředu.

Leckomu *Anihilace* svým zasazením v podivné oblasti, kde se nacházejí a dějí zvláštní věci, připomene *Piknik u cesty* bratří Strugackých. Mně kromě toho místy silně evokovala i delší povídku *Stanice Šerá voda* (také vyšla pod názvem *Zkáza Greywater Station*) G. R. R. Martina a

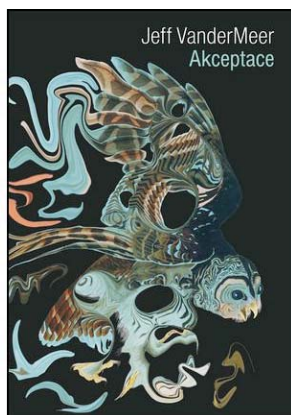
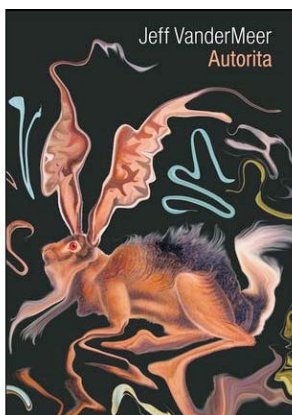
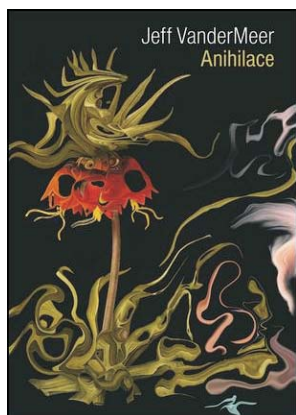
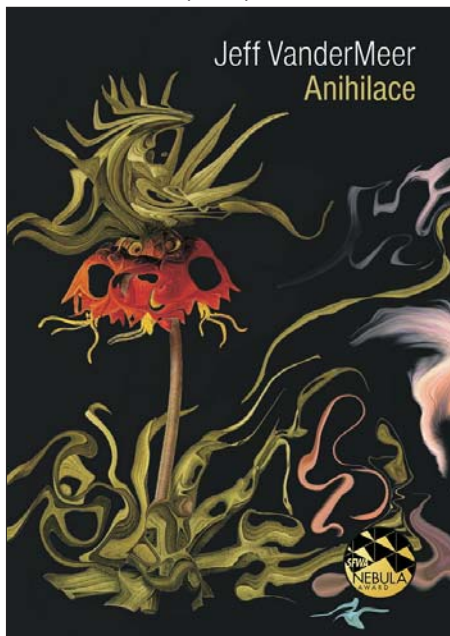
Howarda Waldropa, v níž se posádka stanice potýká s podivným – a nebezpečným – místním životem. Chvilími *Anihilace* lehce připomene i Lemu *Solaris*, zvlášť když se zdá, že se místní život snaží s expedicí nějakým způsobem komunikovat. Ani k jednomu dílu se však *Anihilace* nedá jednoduše připodobnit. Na to jsou její styl vyprávění i zobrazení prostředí příliš osobité.

Se svými 172 stranami je *Anihilace* čtením na jedno odpoledne – a děle vám ani nevydrží, protože se vám velmi pravděpodobně nebude chtít ve čtení přestat a nechat si zbytek na druhý den. Zážitky i dojmy a úvahy vyprávěčky, představa nádherné panenské přírody s troskami lidské vesnice a majáku, rostoucí neklid, odhalení minulosti některých předchozích

výprav i vize záhadné podzemní věže nejspíše málokoho nechají chladným. Můj odhad? Pokud vám *Anihilace* sedne, hned tak ji neodložíte a hned se budete pít po pokračování. Nejde totiž o samostatný román, ale počáteční díl trilogie. Další díly, *Autorita* a *Akceptace* bychom se v překladu měli dočkat v dohledné době...

Julie Nováková / XB-1

Jeff VanderMeer: *Anihilace* vázaná, překlad Petr Kotrle, obálka Pablo Delcan, 180 stran, 238 Kč

Neznámá

Vážený – začínal odměřeně dopis administrátorky Ceny Jana Nerudy – musíte si uvědomit, že se jedná o prestižní soutěž mezinárodního významu, a i když je soutěž otevřená, přece jen předpokládáme určitou dávku sebereflexe. Nemůžeme sice Vaši práci odmítnout, ale doporučujeme Vám účast přehodnotit...

Nepřítomně jsem zíral před sebe. *A proč, heršvec, se nemohu přihlásit? Tedy, pardon, mohu, ale... Houbeles! Dřel jsem se na tom jako kůň. Toho vymýšlení, bezesných nocí, hodin ve studovně a teď nesmím zaslat povídku? Ani za nic. Pošlu ji. Víc jak poslední nebudu. Všichni známi, kteří povídku četli, se shodli: Je dobrá. Víc než to – výborná. Vynikající! Jdu do toho!!! Tak precizní povídku musí přece ocenit každý. Ten nápad! Obracel jsem spěšně stránky, tu a tam se zastavil a nějakou obzvlášť zdařilou pasáž jsem si s chutí znovu přečetl. Snad po sté. Nezapochyboval jsem ani na minutu: Tak před tím, páni porotci, padnete na prdel!*

Ráno jsem zašel na poštu a poslal průvodku, souhlas s vydáním, tištěné výtisky a jiné náležitosti, které soutěžní řád vyžadoval. A teď mi nezbyvalo než čekat. *Krucinál, znovu jsem sakroval, musí vyhodnocovat soutěž skoro celý rok? Co se s tím tak flákají?* Ale měl jsem natolik soudnosti, že jsem pochopil, že když porotců je hodně a přeci jen tištěných výtisků není tolik... *Ale mohli by máknout, nemám pravdu!*

Konečně! Vyrval jsem málem dvířka dopisní schránky z pantů, sotva jsem zahlédl obálku s modro-žlutými znaky. *To je z Ceny Jana Nerudy, zkráceně CJN, nikdo mi nemusel znak na obálce představovat. Bude tu černé na bílém, že jsem vyhrál.* Netrpělivě jsem roztrhl obálku a rozložil dopisní papír před sebou. Ale na napsaná slova jsem zíral jako trubka. Fakt! S otevřenou hu..., pardon ústy. Znovu a znovu jsem je četl, ale ne a ne mi vlézt do palice. Lépe se to říct nedá. Přelítl jsem zdvořilé cancy a přiskočil rovnou k podstatnému:

...děkujeme Vám za účast, ale tento ročník jste se neprobojoval – zatmělo se mi zklamáním a vztekem před očima – mezi finalisty soutěže. Jste srdečně zván na vyhlášení na Gryfcon do Brna...

Tak na to se můžu vysrat! Zuřivě jsem zmačkal dopis a vztekle jej strčil do kapsy. *Rozumí aspoň někdo z nich literatuře?* Rázoval jsem si to po schodech, abych se uklidnil, a dokonce jsem se i na výtah vybodl. Ale doma mi to nedalo, znovu jsem vytáhl dopis z kapsy, pečlivě jej srovnal na stole a v klidu jej znovu přečetl. *Ale co, pojedu tam. Aspoň si to s nimi vyříkám z očí do očí,* měl jsem výbojnou náladu.

„Já jsem soutěžící CJN,“ hlásil jsem hrdě klukům u vstupu.

„Vaše jméno? Jste finalista?“

„Pascal Dvořáček, nevyhrál jsem, porotci se asi...“

„Takže bez slevy. Tady je lístek za čtyři sta padesát korun českých,“ naprosto evidentně jim nejen má osoba, ale i mé výlevy byly ukradené.

Sotva jsem vešel, výbojná nálada mě přešla. Čekal jsem, že

tu budou nějakí mladíčci a s nimi si to rozdám, tedy slovně, ale nacházela se tu společnost od mladých lidí až po ctihodné kmety. A kolik jich bylo! Nerozhodně jsem se prodral tím všemožným davem a rázoval jsem si to do míst, kde jsem tušil stoly, u nichž se nalévalo pivo.

Hernajs, všade plno! Zastavil jsem se nerozhodně před přeplněnými stoly. *Tam je volné místo, ale ty lidi se znají. Copak se mohu vetřít do uzavřené společnosti?*

„Pojď mezi nás,“ usmál se žoviálně na mě muž s prosedivělými licousy a ukázal na místo vedle sebe. „My nekoušeme!“ A než jsem se nadál, slovo dalo slovo a vzali mě mezi sebe.

„Ty jsi Pascal Dvořáček?“ po chvíli se přičítal k nám podsaditý čilý chlápek s prosedivělými vousy, který si mě pichlavýma očima prohlížel.

Martin Kuta, poznal jsem jednoho z hlavních letitých organizátorů conu a dlouholetého dřívějšího administrátora. „Jo, to jsem já,“ vypjal jsem se hrdě, očekávaje, že konečně někdo ocení moje jedinečné literární schopnosti.

„Lidi, to je on, to je onen neumětel! To on napsal blábol Síríova hvězda,“ halasil ten debžo na celé kolo a všichni nejen u stolu, ale i v širším okolí, se na mě v tu ránu zadívali. V očích se jim dala postřehnout směsice zvědavosti, výsměchu a pohrdání.

Co budu povídat, nejraději bych zalezl pod stůl, a protože to nešlo, nechal jsem pivo pivem – a zdrhnul. Sebevědomí jsem nechal u stolu a s klepajícími koleny si přísahal, že už nikdy v životě nenapišu jedinou řádku.

Vlak mi jede za tři hodiny, někde se tu zašiju, nahlédl jsem do programu. *Workshop? Pudu se tam podívat, snad mě tam nikdo nepozná.*

Když workshop skončil, jen jsem mlčky a strnule zíral před sebe. *Já jsem vážně vůl. Tak takhle nikdy nedokážu psát. Mají pravdu! Jsem neumětel. Proč jsem vůbec do CJN lezl! Je tu ještě?* Pohlédl jsem do rohu, kde seděla mladička dívka, tak sedmnáct let.

Měla pážecí účes, který se nosil v dobách mého dětství, tmavé rovné vlasy a černé oči, jen a jen aby zazářily jako uhlíky vyhasínajícího ohýnku, a přestože jsem si byl jistý, že se jedná o dívku, měla téměř chlapeckou postavou. A vše rámoval dětsky kulatý obličej s až neuvěřitelně bělostnou a jemnou pletí.

Krčila se v rohu a něco na papír pilně zapisovala. A občas koukla na mě. Na mě – na nikoho jiného! A jednou jí rty zvlínil nepostřehnutelný úsměv. Tajemný, neuchopitelný, který by jí i Mona Lisa záviděla. *Kdo je to?* Pohlédl jsem znovu směrem, kde seděla.

Kudy odešla? nechápal jsem. *Sedím u dveří,* musel bych si všimnout, kdyby prošla kolem mne.

A náhle se mi v hlavě vylihl nápad. *To je ono!* Vystřelil jsem z místnosti a hnál se do svého hotelového pokoje. Zamkl jsem

se a začal psát. *Já vám ukážu, kdo je tu neumětel!* Skřípal jsem zuby a psal a psal. Skončil jsem v pět ráno. Popelník přetéká vajíčky, měl jsem v sobě snad stopadesáté kafe, které jsem do sebe házel jedno za druhým. Nějaký vlak mě nezajímal. Dopsal jsem, zavřel únavou oči a dokonce se mi ještě povedlo v recepci vyžebrať, aby mi povídku vytiskli. *Až se vyspím, v klidu se na ni znovu podívám, nebo až ve vlaku – potřebuji odstup*, zúročil jsem čerstvě nabyté znalosti z workshopu, pohodil papíry na stůl a šel si lehnout.

Do kela... dvě hodiny odpoledne, protočil jsem panenky. *Za půl hodiny mi jede vlak*, probírala mě z letargie vidina několika-hodinového sezení v nádražní čekárně. Fofrem jsem začal balit. Tak takhle rychle sbaleno jsem ještě nikdy neměl.

Ještě povídka, automaticky jsem hrábl po onech listech papíru na stole. *Toto bych už nikdy v životě nenapsal!*

Třeštil jsem na papíry v ruce oči a strnule zíral do blba. *Jak je to...* Vyřítíl jsem se ke dveřím. Zamčeno! Okna? *Tudy sem taky nikdo nemohl vlézt.*

Nakonec jsem si znovu sedl ke stolu a třesoucíma se rukama uchopil vytištěnou povídku. Byla plná poznámek vyvedených drobným až dětsky úhledným písmem. A škrtů, které neznámá ruka provedla nad mým několika-hodinovým snažením, bylo neúrekom. A oprávněně! Pryč se nacházela má sebejistota.

Přeběhl jsem k hotelovému telefonu. „Smím zůstat ještě jednu noc? Připlatím si.“

„Samozřejmě...“ ubezpečil mě hlas recepční.

A teď horší telefon: „Šéfe, potřeboval bych ještě dva dny volna, není mi dobře,“ rozechvěle jsem škemral do mobilu.

„Ty ses, Pascale, vožral, že jo?“ chechtal se žoviálně můj šéf, ale nedělal drahoty. „Když je to jednou za čas, stát se to může každému,“ měl pochopení.

Jdu na to! Začal jsem přepisovat poznámky. Šlo to pomalu. Vyznat se v těch škrtancích, prokousat se množstvím těch poznámek a vsuvek, nebylo jen tak.

Ale musím uznat, že měly hlavu a patu. Když jsem skončil, zaběhl jsem na recepci, nechal povídku znovu za padesátku vytisknout. Vrátil jsem se pak na pokoj, kde jsem ji znovu položil na stůl, zamkl a šel se naobědvat. *Půjdu se projít do města a večer rychlíkem vyrazím na Prahu*, ubezpečoval jsem se.

Jaké bylo mé překvapení, když jsem se vrátil z procházky. Listy papíru byly pečlivě srovnané, sem tam se našla ještě nějaká nová připomínka a vedle povídky úhledně převázaný balíček s novelou a přihláškou do soutěže: „Moc prosím, přihlaste mou novelu na příští rok. Já už nemohu!“ A že byl celý pokoj zamčený, nemusím dodávat.

„Tohle jsem ještě nezažil,“ hnal se už od dveří ke mně Martin Kuta, zatímco já se chtěl otočit a zdrhnout.

„Vynikající nápad, jedinečné zpracování a ta novela, kterou jsi předložil...“, trásl mi rukou, div mi ji neurval.

„Víš, ta novela není má,“ nezřetelně jsem žblebl. „Napsala ji Pavlína Hurajtová, a tady je její přihláška.“

„Kdo!?“ vytřeštil oči. „Ta před lety zahynula.“

„Vážení přítomní,“ moderoval Martin Kuta vyhlášení, „na prvním místě skončila vynikající novela Pavlíny Hurajtové. Chybou administrátorů jsme ji omylem přiřadili,“ usmál se na mě, „našemu novému nadějnému autorovi, jehož první z přihlášených povídek skončila na druhém místě a další...“

Ale já už neposlouchal. Zahlédl jsem ji v davu, jak se právě na mě usmívá. Vyřítíl jsem se k ní, ale prošel mezi námi jeden z účastníků, a než jsem jej oběhl, už tam nebyla, ani nikde v sále. A když jsem otevřel svůj autorský sborník, jako ve všech ostatních bylo místo původně mého jména pod novelou vyvedeno to její. A v mém výtisku bylo úhledným, téměř dětským písmem připsáno: „Děkuji! Pavlína.“

Jiří Novotný (Laurent Cellier)

Výsledky 26. ročníku soutěže o Stříbrněleský halmochron

1	Klepal Petr	Boraři	335
2	Petiška Martin	Popravy aneb Smrti	302
3	Doležal Petr	Neznámý 19870419	194
4	Matějovský Bohumil	Hologram	185
5	Sivok Jiří	A jen růže po něm zůstala	177
6	Vorobok Tomáš	Načítání	160
7	Konečný Jan	Teorie	142
8	Matějovský Bohumil	Naruby	141
8	Doležal Petr	Vodka k Bouillon de boeuf	141
10	Heveroch Tomáš	Vánoční koleda 2843	118
11	Franc Václav	Černý den Johna W.	116
12	Čermáková Libuše	Filmový festival	109
13	Křížová Marie	Vintage	102
14	Koksteinová Sára	Ztracená v čase	96
15	Pospíšil Štěpán	Stroj času	95
16	Felcmanová Vítězslava	Coma Berenices	89
17	Hošková Iva	Na rozcestí zítřka	87
18	Doboš Václav	Emisar Eva – Ztroskotání	64
19	Bublová Kateřina	Jak jsme potkali dinosaury	50

Vyhlásenie Poviedky Istroconu 2016

Literárna súťaž Poviedka Istroconu tento rok vstupujú do desiateho ročníka. Prináša pár noviniek, no základné podmienky zostávajú rovnaké.

Súťaže sa môžu zúčastniť doteraz nepublikované poviedky v slovenčine alebo v češtine, ktoré nesmú byť do vyhlásenia finálových poviedok poslané do inej súťaže. Počet poviedok od jedného autora neobmedzený, pričom maximálna dĺžka poviedky je 30 normostrán (54 000 znakov vrátane medzier).

Poviedky súťažia v troch kategóriách:

- 1) téma – „prvý kontakt“;
- 2) subžáner – „militaristická science fiction“;
- 3) voľná téma.

Téma sa týka prvá novinka tohto ročníka. Subžáner is odhľadovali fanúšikovia súťaže na jej facebookovej stránke. Súťaž preto vyzerá byť výrazne orientovaná na tvrdú science fiction, no veríme, že na tému „prvý kontakt“ môže prísť aj fantasy poviedka (napr. o vôbec prvom kontakte elfov s trpaslíkmi) či horor (ten prvý kontakt si fakt nemal odpojiť).

Uzávierka súťaže je 15.3.2016 (rozhoduje dátum poštového pečiatky). V priebehu mája budú oznámené finálové poviedky, ktoré vyberie porota v zložení Janko Iša, Dagmar Mehešová, Bohumil Stožický a Miloš Ferko. Z každej kategórie nad desať príspevkov to budú prvé tri miesta, pri nižšom počte poviedok môže porota rozhodnúť znížiť počet nominovaných v danej kategórii. Na základe jej pripomienok budú môcť autori poviedky vylepšiť. Začiatkom júna budú takto upravené finálové poviedky zverejnené na serveri fandom.sk a čitatelia ich budú môcť obodovať. Výsledok sa započíta ako jeden hlas do záverečného hodnotenia, ktoré okrem čitateľov vytvorí porota zložená z redaktorov žánrových periodík a médií. Zloženie tejto poroty ohlásia organizátori pri vyhlásení finálových poviedok. Vyhlásenie výsledkov prebehne na Istrocone 2016.

Víťazná poviedka získa hlavnú cenu 100 eur. Poviedky na druhom a treťom mieste budú odmenené sumou 70 a 20 eur. Redaktori, tvoriaci porotu druhého kola, môžu s autorom dohodnúť uverejnenie poviedky v svojom periodiku, resp. médiu. Kvalitným autorom s dostatočnou zásobou hodnotných textov môže vydavateľstvo Rogerbooks ponúknuť vydanie elektronickej poviedkovej zbierky.

Poviedku zasielate vytlačenú v jednej kópii na adresu Poviedka Istroconu, Haburská 7, Bratislava. Poviedky musia byť vytlačené čitateľným fontom (organizátori preferujú CG Times) s minimálnou veľkosťou písma 12 pt. Zároveň musí autor poslať elektronicke verziu poviedky vo formáte rtf, odt alebo doc na adresu poviedka.istroconu@gmail.com. K tlačenej aj elektronickej verzii priložte prihlášku, ktorú nájdete na adrese:

docs.google.com/document/d/1EjQBNws4vgKjgho2_1PfyJY4dn59vXkPna1UHJO

V prihláške autor nezabudnite uviesť kategóriu, v ktorej chce poviedka súťažiť (téma / subžáner / voľná kategória). Ak to neurobíte, kategóriu určí administrátor súťaže.

Prvé kolo súťaže je anonymné. Na vytlačené exempláre sa autori nepodpisujú, svoje meno a kontaktnú adresu uvedú v registračnom formulári. Meno je potrebné uviesť aj v e-maili s elektronickeou verzou poviedky.

Organizátori si vyhradujú právo uverejniť súťažné príspevky v zborníku Poviedky Istroconu a v elektronických publikáciách vydavateľstva Martin Králik – ROGERBOOKS.

Novinky ohľadne súťaže budú pravidelne uverejňované aj na jej facebookovej stránke (www.facebook.com/PoviedkaIstroconu).

Výsledky súťaže Poviedka Istroconu 2015

Literárna súťaž Poviedka Istroconu vyhlásila na Istrocone 2015 výsledky svojho deviateho ročníka. Do finále tohto roku postúpili poviedky len z dvoch kategórií, keďže do tretej – urban fantasy – prišiel len jeden text.

Celkové poradie:

1. Ján Gálik – Na potrubi
2. Jana Plauchová – Pravidlá hry
3. – 4. Miro Švercel – In Viro Veritas
Miroslav Repaský – Denník Posledného
5. Josef Blažek a Adela Blažek Hrivnáková – To není moje sestra!

Kategória Vírus

1. Jana Plauchová – Pravidlá hry
2. – 3. Miro Švercel – In Viro Veritas
Miroslav Repaský – Denník Posledného

Voľná kategória

1. Ján Gálik – Na potrubi
2. Josef Blažek a Adela Blažek Hrivnáková – To není moje sestra!
3. – 4. Jozef Harendarčík – Vankúšik
Karol Hajdu – Mlynček na mäso

Víťaznú poviedku uverejní časopis Jupiter každú chvíľu v čísle 10. Niektoré ďalšie finálové poviedky si budete môcť prečítať elektronicke a ak všetko vyjde, dve aj v papierovej forme.

Martin Králik

Jan Poláček: Soukromý detektiv Matyld

(Na stopě sériového vraha)

Vánoce se blíží, pokud jste obdaření dětmi nad devět let, podívejte se v knihkupectví na novou knihu Honzy Poláčka, podařilo se mu bez ztráty kvality opustit svou temnou strunu, možná to souvisí s tím, že už je také dědečkem.

Na zahradě se našla ptačí mrtvolka, ze zločinu je obvyklý Matyldův soused, začíná pátrání plné spleťtých záležitostí a záluďných spleťtostí, na jaké vyzraje jedině tak proťelý kocour, jako je Matyld.

Jan Poláček: Soukromý detektiv Matyld, Albatros, 2015, ilustrace Tomáš Kropáček, 136 str., 249 Kč

Civilizační šok²

Část třináctá: Prvovýstup na Velkou čínskou zeď

Když vítr odfoukne depresivní smog nad Pekingem a rozzáří se slunce, člověk skoro zapomene na stres z cestování v cizí zemi. Částečně proto, že lidé jsou přívětiví a věnují turistovi úsměv častěji, než je zvykem v Praze. V Zakázaném městě mě dokonce zastavila skupina dívek, které jsem díky sto devadesáti centimetrům převyšoval o hlavu, a se smíchem se mnou nechaly fotografovat. Optimismus nové Číny z nich sálal.

Orientovat se v Pekingu není díky všudypřítomným anglickým nápisům obtížné. Pomocí metra jsem křižoval městem bez problémů a po prohlídce hlavních památek mi narostl hřebínek. Rozhodl jsem se, že vyrazím na Velkou čínskou zeď. Na vlastní pěst.

Z internetu jsem se dozvěděl, že ze Severního pekingského nádraží jezdí vlak, který zastavuje nedaleko turistické sekce zdi. V půl osmé ráno jsem u pokladny pečlivě vyslovil jméno cílové stanice „Ba-da-ling“ a za šest juanů (patnáct korun) získal lístek. Ještě jsem však neměl vyhráno. Čínské nádraží fungovalo jinak, než je v Evropě zvykem. Z nějakého důvodu byly přístupy na jednotlivá nástupiště uzavřené a lidé se hromadili v hale. Když do odjezdu zbývalo deset minut, znervóznil jsem. Se zpožděním mi došlo, proč se lidé řadí do dlouhé fronty mezi policejními barierami. Když zřízenci otevřeli dveře na perón a začali s kontrolou jízdenek, zbylo na mě místo až na konci řady. Vystartoval jsem k vlaku s handicapem a začal pronásledovat sprintující domorodce, jenže ti byli trénovaní. U okna už na mě místo nezbylo.

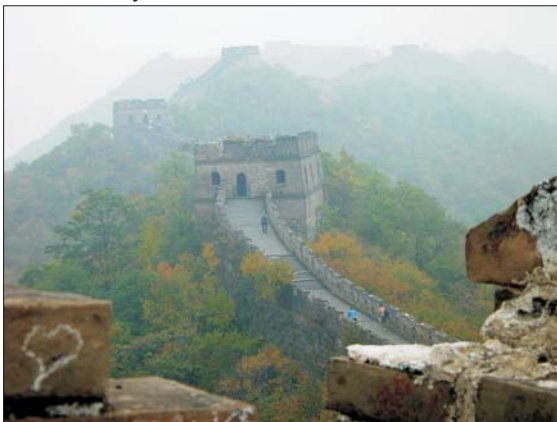
Rychlík byl moderní, tichý a čistý. Po pár zastávkách jsem přece jen získal místo u okna a prolízel si příměstskou Čínu. Stavební práce probíhaly prakticky všude, opravovaly se silnice, mosty, přebudovávala města i malé vesnice. To, co nebylo ve výstavbě, chřadlo. Veřejné pozemky byly neudržované, ulice zaprášené a koleje lemovala snad stovka velkokapacitních sklenků, které zarůstaly plevellem. Některé investice se zřejmě nezhodnotily.

Po půl hodiny jsem začal vyhlížet cílovou stanici, ale dělal jsem si starosti zbytečně. Moji čínští spolucestující byli také turisté. Ve stanici Badaling se jako jeden muž zvedli a s fotoaparáty v rukou se hrnuli ke dveřím. Nechal jsem se unášet davem, ke kterému se připojovaly proudy lidí z autokarů, taxíků a obchodů lemujících silnici. Tisícíhlavý zástup se po kilometrovém pochodu vměstnal do vstupního nádvoří turistického komplexu a vypukla tlačenice jako v Číně. Historické prospekty tvrdí, že po cestě na vrchu zdi se může promenádovat pět koní vedle sebe, ale to je nesmysl. Turisté by je okamžitě ušlapi. Nebyl to zážitek pro měkké povahy, ve vstupní pasáži opevnění jsem musel použít lokty, abych se prodral vpřed.

Americký kamarád Bing, původem z Číny, mi vyprávěl, že za jeho mládí byla Velká zeď považovaná za prokletou stavbu. Komunistická propaganda líčila, jak feudálové nahnali statisíce poddaných (proletářů) na nucené práce, což tisíce z nich zaplatilo životem. Jejich kosti jsou uloženy v základech zdi. Dnes se propaganda změnila, monumentální stavba se stala zdrojem

hrdosti Číny. Obyvatelé ze všech koutů velké země si ji jezdí prohlédnout podobně, jako my jezdíme na Karlštejn. Velká čínská zeď se stala součástí státních symbolů. Její obraz je na státních bankovkách, natočili o ní nespočetné množství dokumentů a první taikonaut ji hledal z oběžné dráhy. Nenašel ji, čímž vyvrátil další zažitý mýtus. Číňany to neodradilo a v poslední době vypukla móda nechat se na Velké zdi fotografovat ve svatební den. Spoustu mladých párů v krásných šatech jsem potkal cestou.

Úvodní pasáž zdi otestuje jak psychickou, tak fyzickou odolnost návštěvníků. Vyšlápnout krpál na Karlštejn je proti nekonečným sériím schodů hračka. Turisté na vlastní kůži poznají, že zeď je koncipovaná jako opevnění. Stavba kopíruje nejvyšší profil terénu, takže chvíli stoupáte do příkrých schodů a pak vás zase ženou do hlubokého údolí. Sekce s plochou dlažbou střídají schodiště tak strmá, že se do nich koně a často ani turisté nevyškábou.

Pohled na zmožené návštěvníky mě paradoxně povzbudil. Pochopil jsem, že když vytrvám, dočkám se chvíle, kdy budu mezi horskými vrcholy putovat docela sám. Bohužel jsem konkurenci podcenil, Číňané jsou trénovaný národ. Všechny se mi setřást nepodařilo ani po dvou hodinách výstupu. Alespoň mi na fotografiích posloužili jako vhodné měřítko.

Z vrcholů strážních věží jsem viděl, že se na pozadí hor a podzimem zbarvených stromů táhne kamenná stuha zdánlivě do nekonečna. Dokázal jsem se živě vcítit do rozpoložení nájezdníků, když k opevnění dorazili. Asi nebyli tak nadšení jako já. Na druhou stranu historie prozrazuje, že Velká zeď nomády nezastavila. Dokázali ji několikrát překročit a rozvrátit celé čínské impérium.

Odpoledne jsem dorazil do poslední strážní věže. Místní průvodce mi mazal med kolem huby, že jsem jediný cizinec, který tam dnes došel. Nepotěšil mě. Liduprázdná kamenná stuha se dál táhla přes vrcholky hor, ale tam mě nepustili. Strážní věž byla zazděná, musel jsem se vrátit do Pekingu.

Pocit neukojené touhy ze mě nevypřchal ani v hotelu a začal jsem studovat historii velké stavby. Oficiálně začala stavba Velké čínské zdi hned po sjednocení země roku 221 př. n. l. Či-

sař Qin si podmanil sedm navzájem válčících států, založil první dynastii a začal provádět dalekosáhlé reformy. Zavedl jednotné písmo, prosazoval jeden úřední jazyk (nebyl úspěšný, v Číně se stále mluví sedmi hlavními jazyky a stovkami menších dialektů), zavedl unifikované míry a váhy, stavěl silnice a roku 220 př. n. l. se pustil do stavby opevnění proti severním vetřelcům. Zeď začínala u moře, odřízla Korejský poloostrov a klikatila se 5000 kilometrů daleko do nitra kontinentu. Roku 209 př. n. l. Qin Shi Huang zemřel a krátce poté nomádi zeď přebročili a jeho říši promptně rozvrátili. První dynastie vydržela pouhých 15 let.

Následující stovky let zeď střídavě chátrala a byla znovu opravována. Jak se měnily severní a západní hranice říše, byly přistavovány paralelní pásy opevnění. K celkové délce zdi můžete připočítat i starší valy, které prý už před sjednocením Číny od roku 888 př. n. l. budovaly válčící státy. Nejdelší části zdi byly postaveny z udusané hlíny a dnes z nich mnoho nezůstalo. Není divu, že je čínský kosmonaut nemohl najít. Nenašel by je, ani kdyby stál metr od nich, zbyly z nich kopečky hlíny. Archeologové dodnes objevují nové sekce zdi, hlavně v pouštích severozápadní Číny, kde podél zdi vedla Hedvábná stezka. Solidní valy z pálených cihel a kamene vybuodovala ve čtrnáctém století až dynastie Ming. V následujících sto padesáti letech dosáhla zeď největší délky v historii. Peking chránily hned dva pásy opevnění, ale ani to nestačilo. Vzbouření Mandžův ze severu hlavní město dobyli a dynastie Ming padla.

I toto kamenné opevnění je dnes zarostlé a zchátralé. To, co ukazují turistům u Badalingu, jsou části znovu vybudované po roce 1960 kvůli megalomanii Mao Ce-tunga. Další dobře udržovaná část zdi nedaleko Pekingu je poblíž města Mutianyu. Nastudoval jsem možnosti dopravy a rozhodl se, že příští den zamířím právě tam.

K Mutianyu se nedá jednoduše dostat hromadnou dopravou, ale hotely v Pekingu obléhají taxikáři, kteří tam turistu se stodolarovou bankovkou rádi vezmou na celodenní výlet. Ráno jsem si najal sebevědomého chlapíka, který svištěl přeplněnou dálnicí jako šilenec. V místech, kde se dálnice ucpala, objížděl kolony aut po paralelních uličkách hlavního města tak dravě, že trhovci nestačili uskakovat. Cestou mi ukázal olympijský stadion. Stavba stále patří mezi turistické atrakce, ale kapacita

stadionu je nevyužitá a viditelně pustne. Před olympiádou vypadal jako obří létající talíř, dnes je obehnaný plotem a připomíná UFO po havárii.

Po příjezdu do Mutianyu mě taxikář ujistil, že se mi výlet bude líbit stejně jako Billu Clintonovi a Václavu Havlovi. Měl pravdu. Podle fotografií ve vitrínách jsem poznal místa, na kterých se fotografovalo nesčetné množství státníků. Měl pravdu i v tom, že tuto sekci zdi navštěvuje podstatně méně turistů. Po dvou tisících schodů jejich řady dále prořídly, takže jsem na vrcholku strážní věže poobědval jen se skupinkou mladých Číňanů. Já měl obložený chleba, oni si pomocí výhřevných tělísek na chemickou energii uvařili nudlovou polévku. Chvilí jsme se navzájem fotografovali a já vyrazil dál.

Po další hodině jsem se dostal do míst, kde opravená sekce zdi skončila. Cestu uzavírala páska a varovná cedule. Protože tam nikdo nehlídal, varovný nápis v několika světových jazycích jsem ignoroval a vykořčil dál.

Za páskou se cesta proměnila jako mávnutím kouzelné hůlky z cesmínového dřeva. Dlažba skončila a náletové křoviny zarostly celou šířku zdi. Podpurné stěny opevnění se místy sesuly tak, že se stezka zúžila na šířku ramen. Netrpím závratí, ale pět metrů hluboký sráz po obou stranách nepůsobil příjemně. Cestou jsem potkal několik odvážlivců, ale po dalším kilometru jsem osaměl. Slyšel jsem jen zpěv ptáků, šumění stromů a tep nadšení ve vlastních spáncích. Konečně jsem měl Velkou čínskou zeď pro sebe! To jsem ještě netušil, že toho budu litovat.

Zborcené sekce zdi střídaly části, kde se dalo celkem pohodlně pochodovat, pokud člověku nevadilo, že si musí klestít cestu plevelovou buší. Ve vnitřních prostorách strážních věží se uchytily náletové stromy a jejich kořeny trhaly cihlové základy opevnění. Opatrně jsem procházel pod položířeny klenbami a stoupal táhlým hřebenem vzhůru směrem k nízkým mrakům. Stal jsem se nájezdníkem dobývající říši dynastie Ming a civilizaci nechal za sebou.

Potíže nastaly na vrcholu horského hřebene. Jedna ze strážních věží se zhroutila a zdívo zavalilo jedinou cestu. Vyšplhat po zvětralých cihlách do horního patra by díky mé horolezecké praxi nebylo nemožné, ale popraskaná klenba působila nestabilně. Rozhodl jsem se neriskovat a místo šplhání v sutinách jsem se padesát metrů vrátil. Všiml jsem si totiž, že se v tom místě dá dírou ve zdi sestoupit k jejímu úpatí. Sláva! Dole jsem našel úzkou stezku vyšlapanou podél opevnění vzhůru do strmého kopce.

Radoval jsem se předčasně. Po pár desítkách metrů stezka zmizela a prales mi kladl tuhý odpor. Doufal jsem, že brzo najdu další sekci zříceně zdi a otevře se mi cesta zpátky na hřeben, ale marně. Po půl hodině mizerného pochodu bylo evidentní, že opustit hřebenovku nebyl nejlepší nápad. Co teď? Zbývaly dvě možnosti. Zkušeným okem jsem hodnotil stupy a chyty. Do prvovýstupu Velké čínské zdi se mi bez jištění nechtělo, ale návrat ostatným pralesem mě lákal ještě o stupeň méně.

Zdolat první žulové bloky na úpatí byla hračka. Spáry byly široké a daly se do nich nacpat celé špičky tenisek. Problém

nastal o něco výš. Stavitelé zdi přešli na menší kameny a mezery vymazali maltou poctivěji. Mrknul jsem dolů přes rameno. Nebyla to závratná výška, ale příkrý svah pod zdí zaručoval, že pád neustojím a skončím v ostatných křovískách. Zvolil jsem nejjistější úchyty a pokračoval nahoru. O dva metry výš jsem se dostal nad koruny stromů a získal představu o finální fázi výstupu. Na kamenných základech spočívalo zdivo z hlíněných cihel. Spáry mezi nimi byly široké sotva na prst, ale horší bylo, že přímo nade mnou se zeď rozštěbila do hrozivě otevřené pukliny. Usoudil jsem, že jestli svěřím cihlám svoji váhu, buď mě udrží, nebo se se mnou celý hřeben zdi utrhne a poletí za mnou do údolí. V tu chvíli jsem si s nepříjemnou ostrostí uvědomil, že jsem široko daleko naprosto sám. Jestli zahučím dolů, taxametr na parkovišti se bude hodně dlouho protáčet naprázdno.

Podle návodu Adamsova Průvodce po galaxii jsem nepropadl panice. Místo toho jsem pohledem stranou zjistil, že po pravé ruce o metr výš trčí ze zdi odtokový kanálek na vodu. Žulový blok působil solidně a zdivo nad ním vypadalo neporušeně. Začal jsem usilovně traverzovat. Šlo to dobře až do chvíle, kdy jsem prsty nahnátl cihlový prach. No jasně! Státní stavby jsou vždycky nekvalitní a předražené! Cihly dynastie Ming nepřežily šest století a začaly se drobit. Zůstal jsem přilepený ke zdi jako moucha a pomalu mi začaly docházet síly. Na přemýšlení nezbývalo moc času. Dynamické lezení mám rád, ale ne bez záchytného lana a na středověké ruině. Jenže se nedalo nic dělat. Zapružil jsem a skočil. Odtokový blok žuly mě udržel a pak už to byla hračka. Za deset vteřin jsem stál nahoře nadopovaný adrenalinem.

Zbýlých pět set metrů do svahu jsem vyběhl po hřebenu zdi. Octl jsem se na vrcholu hory, a protože mi to bylo pořád málo, vyšplhal jsem na horní plošinu strážní věže. Tyčila se nad skalními štíty v širém okolí. Měl jsem pocit, že se dokážu prsty dotknout mraků. Pod mýma nohama v údolí se převalovala mlha jako bílý oceán a odřezávala mou horu od zbytku světa. Kamenná zeď čelila jejímu přílivu jako obranná linie vzdorující útokům času a zmaru. Ten pocit úžasu byla má odměna za prvovýstup Velké čínské zdi. Na prchavý okamžik jsem ji měl jen pro sebe.

Čas plynul a já bojoval s pokušením pokračovat po zborce-

ných schodech dolů, vstříc hladině mlhy. Jenže se blížil večer, vzduch ochladl a rozum zvítězil. Obrátil jsem se zpátky. Od té doby se mi o tom okamžiku několikrát zdálo a cítím podprahové zklamání. Pořád bojuji s touhou se na to místo vrátit. Pustit se dál a vandrovat Asií na západ místy, kudy vedla Hedvábná stezka. A pak možná ještě dál až do Evropy, až k bájnému městu, zlaté Praze.

Martin Gilar

Odposlechnuto

Vzato kolem a dokola, od 25. srpna 2015, tedy za nějakých šest týdnů po tom, co kancléřka Merkelová vyhlásila politiku otevřených hranic, se vnitropolitická situace v Německu dramaticky změnila. Angela Merkelová doma čelí masivnímu odporu a není vyloučeno, že do jara bude mít Německo nového kancléře či kancléřku.

Klíčovou otázkou je, zda to bude politik chápající, že stávající ženevský azylový systém v podobě protokolů z roku 1967 je v řadě ohledů shodný s tím, jak ředitel ankh-morporské centrální banky v Pratchettově románu *Nadělat prachy* popsal *zlatý standard tamní měny – tedy že jde o slib, který splníme, pokud o to nikdy nebudeme požádáni*.

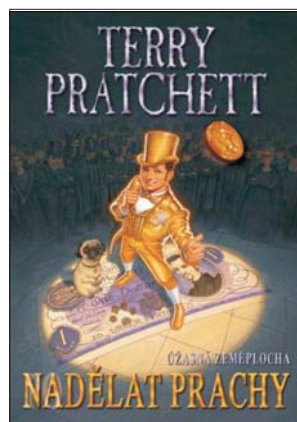
Vévoda de la Rochefoucauld v jednom ze svých proslavených aforismů zavtipkoval, že všichni máme dostatek síly, abychom unesli neštěstí druhých.

Budoucnost Evropy do značné míry závisí na tom, zda Ně-

mecko bude mít do začátku imigrační sezóny 2016 kancléře či kancléřku vyhovující Rochefoucauldově maximě. Protože další takovou sezónu, jako byla ta letošní, již Evropa nevydrží – ne v té podobě, na jakou jsme zvyklí a jakou nám celý svět závidí.

Tomáš Richter

Převzato z
Richter.blog.ihned.cz

Časem s vědou - září

o velkých činech vědy a techniky

Když svět začal mít páru

Přes dva měsíce leží na pražském policejním hejtmanství žádost mechanika pražské polytechniky Františka Brunicha o souhlas s veřejným předvedením jeho parovozu. Výtěžek budíž věnován chudým a slepčům. Dnes se tedy akce koná, nikoli však Brunichova, nýbrž jeho kolegy ze školy Josefa Božka. Ten sice podal žádost později, ale vyřídili mu ji dřív.

S napětím očekávaná, tím spíš že pro nemoc vynálezce o týden odložená produkce v Královské oboře (parku Stromovka) – po pokusech Francouze Nicolase Cugnota (1769) druhá svého druhu na Kontinentu – proběhla **24. září 1815** a překonala veškerá očekávání. Co z toho, že výtěžek nestačí ani k zapla-

ských železáren. Později postaví ještě parní čerpadlo, jímž zachrání místní uhelné doly před zatopením. Lze říci, že pro rozšíření páry v Čechách vykonal Brunich oproti Božkovi práci snad méně okázalou, zato prospěšnější.

27. září 1825 začíná fungovat první železnice hodná toho jména (má mj. výhybky, její rozchod 1435 mm se stane pro většinu zemí normou). Spojuje anglická města Stockton a Darlington vzdálená asi 40 km. Původně tudy měl vést průplav, potom koňka, ale argumentům a především strhujícím praktickým ukázkám síly parostrojů George Stephensona neodolá ani ten nejkoženější parlament! Konstruktér dnes osobně řízený stroj Locomotion (odtud název *lokomotiva*) nejenže nevybouchne, jak tvrdí (snad si i přejí) škarohlídi, ale rozhýbe 12 vozů s uhlím a moukou, 21 vozů obsazených 450 nadšenými pasažéry (na konci cesty jich prý bylo na 650!) a ještě jeden salonní vagon pro honoraci. Utáhne je všechny tam a zpátky v jednom záprahu za něco málo přes tři hodiny!

O pět let později, **15. září 1830** zahajuje provoz druhá trať. Spojuje Manchester s Liverpoolem. Měří sice jen 50 km, ale pro Stephensona to byl tvrdý oříšek: nemluvě o překonávání intrik a předsudků musel postavit desítky mostů (nejvyšší vysoký 21 m), několik tunelů (nejdelší 2 km) a především překonat nechvalně proslulý sedmikilometrový „Kočíí močál“ u Manchesteru (mělčí úseky překonal náspy, nad hlubšími položil svršek „plavmo“ na haťový spodek). Vše se Stephensonovi nakonec podařilo; parní železnice zde díky němu složila zkoušku dospělosti.

Nu a **1. září 1845** zahajuje pravidelný osobní provoz první parní železnice do Prahy (1. října pak provoz nákladní). Trať z Olomouce do Prahy (a dál zamýšlené do Drážďan) tvoří odbočku již částečně fungující Severní dráhy (z Vídně přes Moravu do Haliče, dnešního jihovýchodního Polska). Její stavba trvala pouhé tři roky, navzdory nemalým potížím lidským (špatné zacházení a pracovní podmínky dělníků) i technickým (tekoucí pisky v tunelech, množství kamenných mostů a viaduktů). Tohle – a předtím ještě trasování a vykupování půdy mohl zvládnout jen diplomat, fanatik a dřič v jedné osobě. Tím vším Jan Perner (narozen 1815) byl, a k tomu ještě absolutní špička tehdejšího železničního stavitelství. Původně měl být mlynářem po tátovi, ale nechal si přede svědky vyplatit synovský podíl a odešel do Prahy studovat...

9. září 1845 se Perner vrací „svým“ vlakem po „své“ trati z Olomouce. Při výjezdu z choceňského tunelu se vykloní z okna vagonu, aby se ohlédl. Vzápětí naráží hlavou na sloup. Nazítří umírá.

František Houdek

cení dluhů; povzbuzený Božek míří za uplatněním do vyspělejšího světa. Jako blesk z čistého nebe však přichází zdrcující znalecký odsudek nejvlivnějšího technika té doby a místa, Božkova šéfa profesora Františka Josefa Gerstnera. Snad žárlivost (nepříliš povedený Gerstnerův parní stroj reziví bez užitku), snad touha udržet si schopného mechanika za každou cenu... Velkolepé plány se hroutí, Božek zůstává. Nevzdává se však. Má už hlavu plnou myšlenek na parolod'. (Tu předvedl 1. června 1817 na postranním rameni Vltavy ve Stromovce. Třináctimetrový člun si vedl dobře, stejně tak parní vůz na břehu. Zájem veřejnosti opět mimořádný. Ve zmatku při náhlém lijáku se ale ztratí vybrané vstupné, kterým chtěl konstruktér uhradit své náklady. V záchvatu vzteku a lítosti Božek oba stroje rozbije a k páře v dopravě už se nikdy nevrátí.)

Konkurenta Brunicha potká přes počáteční neúspěch celkově lepší sudba: uteče od Gerstnera k technikymilovnímu hraběti Rudolfovi z Vrbna. V jeho hořovických dílnách sestaví velkolepý parní stroj, který přijíždějí obdivovat experti z celé střední Evropy. Brunich se stane strojním ředitelem vrbov-

Kam se poděl starý dobrý pokrok? Třeštění letitého popularizátora 43

Borci jako Josef Božek, George Stephenson či Jan Perner bývají právem prezentováni jako nositelé pokroku, vždyť otevřeli cestu moderní dopravě. Dnešní doprava však zároveň stále víc dusí, obtěžuje hlukem a prachem, zlenivuje, paradoxně i zdržuje a dokonce zabíjí. Vnucuje se otázka, jak to s tím (vědeckotechnickým) pokrokem a jeho vztahem ke každodennímu životu lidí vlastně je?

Na počátku každé vývojové linie stojí pokrok iniciační, startovní, říkáme mu *prométheovský*. Cena nehraje roli, hlavně že to může jít líp než předtím. Jeho potenciál nemá hranic; představuje hru s takřka nekonečným součtem. Obávám se, že takhle (jako v báji o Prométheovi figuruje oheň, ne už palivo, popel, spaliny, požáry, upalování na hranici...) si většina představuje lidský pokrok vůbec, takto se učí ve školách, popularizuje v médiích, takovým se pyšní státy na světových výstavách.

Prométheovský pokrok je zcela abstraktní, platonický. Jev, nikoli děj, napětí bez proudu. Aby někoho svezl (zůstaneme-li u linie dopravy), musí se „zhmotnit“, což obnáší doly, hutě, ropná pole, rafinerie, továrny, elektrárny, cementárny s betonárkami, ale taky měsíční krajinu, haldy, kyselý dešť, skleníkový efekt, znečištění, civilizační choroby a spoustu odpadu... Až se lidé začnou ptát: Miliontů auto v Praze nebo třeba létání soukromými tryskáči možná ilustrují ekonomický růst, ale je to vůbec ještě pokrok? Ten by přece měl přinášet celkově snazší, smysluplnější, bohatší život všem, a to nejen dnes, ale i zítra, pozítří!

Konzumovaný prométheovský pokrok včetně veškerého svého požívacího, průvodního i výsledného „popela“ nazýváme *pokrokem faustovským*. To je zpočátku proces spontánní, přímo dravý. Napětí vysoké, odpor minimální: Silná společenská potřeba, surovin dostatek, místa na stavby i zplodiny také; jasná hra s nenulovým součtem. Časem (Faust taky upsal duši s prodlevou, během níž si užíval) ale začne narůstat jeho cena: nedostupnější zdroje, všudypřítomné znečištění, nepřirozený způsob života. Původně samovolný proces spěje k nasycenému stavu, blíží se hře s nulovým součtem, přičemž hlavním plátcem je zde příroda (může být vůbec nazýváno pokrokem cokoli, co komplikuje budoucnost našich potomků?). A tady někde se ocitáme v současnosti: Faustovský pokrok zmutuje v *pokrok pyrrhovsky*: kolik prospěchu z nového stavu získáme, tolik prospěchu z dřívějšího stavu ztratíme (ani si to v tu chvíli nemusíme uvědomovat). Vlastně už nemá cenu mluvit o pokroku, ale pouhém vývoji.

Pyrrhovsky pokrok zahrnuje další eskalaci zbytné hmotné spotřeby; technický rozvoj už dávno není spontánní, ale převážně vynucený, aby tu eskalaci zajistil. Následuje nestabilita, migrace, do toho globální oteplování se suchy, uragány, záplavami...

Za těchto okolností může mít pyrrhovsky pokrok dvě základní varianty.

Nějaká rozsáhlá přírodní katastrofa či technický výpadek způsobí kolaps. Společnost se skokem propadne níž a začne se znovu škrabat vzhůru. Propady se budou víceméně pravidelně opakovat, přičemž cesta zpět bude pokaždé těžší, neboť povode krajinou stále vybrakovanější a zaneřáděnější předchozími cykly. Název takovéto varianty pyrrhopy pokroku je nabíledni – *pokrok sisyfovský*.

Nu a pokud žádný důsažnější kolaps nepřijde, nabízí se proces, kterému říkáme *pokrok escherovský*. Ano, podle známé-

ho Escherova iluzivního obrazu, kdy stoupáním do schodů dojdeme na stejnou úroveň, ze které jsme vyrazili.

Zde je několik příkladů escherovského pokroku, jak jsem na ně náhodně narazil v reklamách: „Špekáčky z opravdového masa“ (oproti běžně používanému masnému separátu), „nábytek z masivního dřeva“ (jako protiklad k lisovaným dřevným odpadům), nebo „šunka neobsahující lepek“ (běžně bývá nastavovaná moukou). Vše samozřejmě ne zadarmo, takže druhy běžná kvalita se opět stává luxusem.

Pyrrhovsky pokrok je zákonitou výslednicí působení převažujících vlastností člověka, jeho orientace na hmotný majetek a okamžitý osobní prospěch. To nezvrátí ani nejužasnější úspěchy vědy a techniky (co asi by při stávajícím pořadí hodnot se světem udělalo vzládnutí termojaderné fúze?).

Existuje způsob, jak se z pyrrhovsky pokroku vymanit? Teoreticky žádná věda: Redukce hmotné spotřeby a přívrat k nemateriálním hodnotám. Snížení obrátek. Sdílení namísto vlastnění. Výsledek, cosi jako faustovský *pokrok s odloženou platbou*, sice nebude tak vizuálně efektní (všemožných technických výtvorů v takzvané vyspělé části světa spíše ubude), zato udržitelnější (zaplatit ale jednou musíme tak jako tak). To ovšem nepůjde bez nového myšlení, které vrozené lidské sobectví, požívačnost a nenasytnost nahradí dobrovolnou střídmostí, šetrností, ohleduplností. Budeme k tomu mít potřebnou chuť a vůli? Koneckonců ne všechno, k čemu nabádá rozum, nám příroda v nás dovolí...

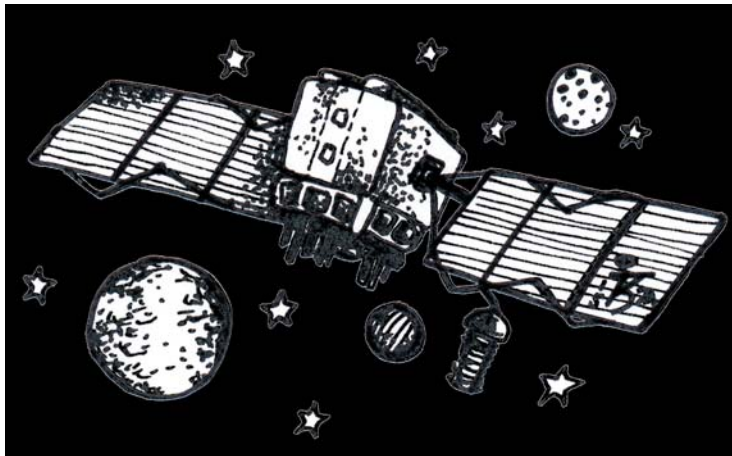
František Houdek

Časem s vědou - říjen

o velkých činech vědy a techniky

Světy odjinud

„Existuje nekonečně mnoho světů, podobných tomu našemu, i naprosto odlišných,“ soudil starořecký filosof Epikuros. Převládá ale názor Aristotelův, že „nemůže být více světů nežli jeden“. První bod pro Epikura zaznamenal až Koperník (Země není středem vesmíru), další mučedník Giordano Bruno (podobných sluncí i zemí existuje ve vesmíru bezpočet). Teprve před čtvrt stoletím však přístroje dosáhly takové úrovně, že mohly planety u jiných sluncí zaregistrovat.

Počátkem roku 1992 vyšla v časopise *Nature* zpráva o objevu dvou těles obíhajících kolem pulsaru PSR 1257+12 v souhvězdí Panny (asi 980 světelných let daleko). Planety, každá o hmotnosti zhruba čtyř Zemí, obíhají ve vzdálenostech asi 50 a 70 milionů kilometrů s periodou 67 a 98 dnů.

Jak známo, pulsar je rychle rotující neutronová hvězda vysílající mimořádně přesné radiové impulsy. Pokud společně s jiným tělesem obíhá kolem společného těžiště, ve směru k pozorovateli se periodicky přibližuje a vzdaluje a toto podélné (radiální) „kmitání“ se podle Dopplerova jevu projevuje kolísáním intervalů mezi impulsy (při přibližování se zkracují, při vzdalování prodlužují). Změny v intervalech v řádu nanosekund lze změřit.

Zajímavé je, že objevitelé Andrzej Wolszczan a Dale Frail (pomocí 305metrového radioteleskopu v Arecibu) hledali nikoli exoplanety, nýbrž milisekundové pulsary.

Pulsar však není hvězda slunečního typu a oběžnice nacházející se v oblasti výbuchu supernovy (tak pulsary vznikají) asi moc nepřipomíná planety naší sluneční soustavy...

Zatímco optické spektrum samo vypovídá o vlastnostech hvězdy, jeho dopplerovský posuv zase o jejím pohybu ve směru k Zemi. Spektrografy počátku 90. let dokázaly z posuvů spektrálních čar měřit radiální rychlosti s přesností pod 15 metrů za sekundu. Stejně velkou změnu rychlosti průměrně jakosluneční hvězdy by vyvolala planeta hmotnosti Jupiteru. První případné těžší exoplanety tedy dožrály k objevení. Nej-

blíže se zdál být tým Geoffreye Marcyho a Paula Butlera z University of San Francisco. Měl k dispozici kvalitní přístroj a do výzkumného programu zahrnul přes stovku hvězd slunečního typu. Jenže...

Na pracovním semináři o tzv. chladných hvězdách ve Florencii oznámil **6. října 1995** Michel Mayor z ženevské observatoře, že se svým doktorem Didierem Quelozem prokázali přítomnost planety kolem hvězdy označované 51 Pegasi. Přitom ani oni nehledali primárně exoplanety, nýbrž pátrali po prů-

vodcích (především hnědých trpaslicích) u blízkých hvězd. Při kalibraci nového citlivého spektrografu spojeného s dvoumetrovým reflektorem observatoře Haute-Provence v jižní Francii Queloz proměřoval desítky referenčních hvězd, mezi nimi i 51 Peg. U ní ke svému úžasu zaznamenal dopplerovskou oscilaci spektra! 51 Peg, nenápadná, pouhým okem viditelná hvězda v souhvězdí Pegasa, vzdálená 42 světelných let, velice podobná Slunci, přestala být obyčejným etalonem a od dubna 1994 se stala předmětem soustavného výzkumu. Během zimy 1994-95 Queloz, koučovaný na dálku Mayorem (ten zrovna působil na Havajské univerzitě), zjistil, že doprovodné těleso má hmotnost asi poloviny

Jupiteru a kolem mateřské hvězdy oběhne za 4,2 dne po téměř kruhové dráze o poloměru 7,5 milionu kilometrů. Tak „šilené“ parametry dráhy nikdo nepředpokládal!

O objevu první „řádné“ exoplanety oficiálně informovali odbornou veřejnost **25. října 1995** v cirkuláři Mezinárodní astronomické unie a v *Nature* z 23. listopadu.

Objev vzápětí potvrdili i Marcy s Butlerem. Proč ale ostrouhali, vždyť naháněli exoplanety mnohem déle a cílevědoměji než Švýčari? Odpověď jsme naznačili výše: Marcy sice měl hvězdu 51 Pegasi na svém pátracím seznamu, ale domníval se, že exoplaneta předpokládané hmotnosti bude obíhat podobně daleko a dlouho jako Jupiter v naší soustavě (tedy cca 800 milionů km, resp. 12 let). V tom případě stačilo nabrat spektra řekněme jednou za pár měsíců. A tak jim perioda čtyř dnů proklouzla... Další favorizovaná skupina z Vancouveru, vedená Gordonem Walkerem, pak hvězdu 51 Pegasi vůbec neměla ve svém pozorovacím programu! V katalogu, odkud Walker čerpal podklady pro výběr, byla totiž omylem zařazena mezi tzv. podobry, což jsou hvězdy pro hledání exoplanet zcela nevhodné.

Fotometricky, tedy měřením (nepatrného) poklesu jasnosti hvězdy, před kterou právě prochází její oběžnice, se exoplanetu poprvé podařilo objevit v roce 1999.

K dnešku se počet známých mimoslunečních planet blíží dvěma tisícům (díky družici Kepler jich od roku 2009 pravidelně přibývá), z nich několik se podobá Zemi. **František Houdek**

MZ - OK nebo k.o.?

Třeštění letitého popularizátora 44

V roce 1961 radioastronom Frank Drake formuloval vzorec pro výpočet množství civilizací (N) v naší Galaxii schopných v současnosti navázat kontakt s jinými civilizacemi: $N = R \cdot f_p \cdot n_e \cdot f_i \cdot f_c \cdot L$, kde

R znamená rychlost, s níž se v Galaxii rodí hvězdy (současné odhady uvádějí hodnotu 6-40 za rok).

f_p je podíl hvězd s planetárním systémem (0,1-0,5).

n_e značí počet planet v jedné sluneční soustavě s podmínkami pro vznik života (0,5-2,5).

f_i je podíl planet, na kterých život skutečně vzniká (0,01-1).

f_c je podíl planet s životem, na kterých se vyvine rozum (10^{-7} -1).

L je podíl civilizací disponujících prostředky k navázání kontaktu (0,01-0,1).

L znamená dobu existence takových civilizací (10^2 - 10^9 let).

Jak vidno, hodnoty koeficientů silně varíují, čemuž odpovídá i rozpětí možných výsledků; sám Drake došel k $N = 10$.

Představme si teď civilizaci, která se právě dostala na takovou technickou úroveň, aby dokázala zachycovat a vysílat signály do vesmíru. Civilizace během svého vzestupu, svého „bohatnutí“, dříve či později nutně dospěje na hranici kapacity své planety. Další celkový materiální růst směřuje od meze kapacity skrze rostoucí dluh k mezi únosnosti – stavu, kdy už nebude z čeho brát, kde zdravě žít, kam vyházovat. Břemeno civilizovanosti bude čím dál těžší, až po dosažení určitého maxima žádný další vývoj nepomůže. Každá civilizace tedy unese jen omezenou míru pokroku a po určité době se začne pod jeho nároky bortit; podobně jako balon dosáhne jen určité výšky v atmosféře, civilizace dosáhne svého vrcholu, jakéhosi *skleněného stropu* (výš dohlédne, ale nedosáhne).

Jak se s tím hypotetičtí exolidé vyrovnají? Oni samozřejmě vědí, že takhle to dál nejde, vědí dokonce, co by měli dělat, jenže... oni to nedokážou. Brání jim v tom hluboce vštípené pudry, instinkty, emoce. To, co jim celý jejich předchozí vývoj pomáhalo přežít a dodávalo sílu i naději v krizích, je nyní, uprostřed relativního dostatku a bezpečí, začíná ohrožovat. Co s tím? Jediná nekrvavá šance snad je posouvat přirozenost od dosud převažující dravosti a sobectví ke skromnosti a ohleduplnosti. Jak ale to, co se v nich ukládalo a třibilo celé věky přírodního výběru, změnit za dobu tisícerásobně kratší (tj. dřív, než bude pozdě)? Zpočátku by to možná šlo, jako když se mačká gumová koule, ale jde to pořád hůř, až se zprvu jakž takž elastická guma jakoby změní v kámen. Geny ani animální ego prostě nepustí vůli přes jistou mez. Tuto hranici nazvěme konstantou civilizovatelnosti (CC). (Přísně vzato, CC není čistá

konstanta, během vývoje inteligentního druhu se samozřejmě měnila, ale vzhledem k rychlosti vědeckotechnického vývoje a s ním spojených rizik lze její průběžnou změnu zanedbat.) Číselně ji můžeme vyjádřit mírou, do které nejvýš lze přirozenost dlouhodobě ovlivnit rozumem; kupříkladu 0,3 znamená, že exolidé sami sebe dokážou uřídit vůli z necelé třetiny (zhruba tak to podle mě je u pozemského rodu *Homo*). Hodnota 1 znamená, že by mj. dokázali nejíst, nepít, nedýchat, dokonce si zastavit srdce; nula pak ryzí zvířecost. CC lze také opsat slovy, kupříkladu „nakolik se myslící bytost může stát dokonalou“.

S hodnotou CC se musíme smířit asi stejně, jako že se narodíme nadaní nebo s handicapem. Každopádně je CC to, na čem hlavně záleží. Mimoszemšťané mohou být fyzicky různí, ale i malý rozdíl v jejich průměrné CC může znamenat mnoho pokolení plus nebo minus.

Zničit se ovšem lze i „shora“ – u příliš vysoké CC by civilizace časem ztratila základní biologický tah i směr a zbloudila by v bázlivosti a nekonečných kalkulacích. Interval perspektivní CC může být docela úzký, podobně jako rozmezí základních fyzikálních konstant vesmíru vhodného pro život (našeho typu). A tady se nabízí kruciólní otázka: Když už jakákoli civilizace ve vesmíru přežije své počátky a díky své dravosti a tvrdošijnosti se protlačí vzhůru, je vůbec schopna předejít sebezničení? Nenese ho v sobě jako imanentní součást evolučního dědictví? Není nakonec absence kontaktu problémem nikoli pouze technickým, ale i biologickým?

Vlastně ani nemusíme čekat na vyhynutí, ať už z příliš nízké, nebo příliš vysoké CC. Stačí, že se civilizace na určité úrovni zahltí vlastními starostmi a její touhou po hledání sousedů kdesi v kosmu přebijí aktuálnější problémy. Takové civilizace sice budou schopné komunikace, ale nebudou o ni mít zájem.

Frank Drake do své rovnice navrhl dobu existence náležitě vyspělé civilizace $L = 10\,000$ let. Můj tip pro lidstvo, bráný od nástupu kosmonautiky roku 1957 a zahrnující i ochotu ke kontaktu, je $L_H = 60$ -200 let. Co to je proti stáří vesmíru?

Rýsuje se ale ještě další důvod ke zdrženlivosti: Vyspělé civilizace budou pravděpodobně trpět průvodními jevy svého pokroku – přehluštěnou populací s nedostatkem životního prostoru nebo třeba rostoucí agresivitou z hájení ubývajících zdrojů a ze stále nepřirozenějšího způsobu života. Pro takové Otesánky, kteří ve svém růstu nakonec „ohlodali“ i vlastní planetu, by nabízející se Země mohla být vítanou kořistí.

Z intelektuálního i duchovního hlediska hledání mimozemských civilizací chápu a podporuji. Zároveň se bojím, že pokud uspějeme, drazé zaplatíme.

František Houdek

Invazivní Italové

Italové hlučí, Italové vykřikují, Italové mocně gestikulují, avšak oni za to nemůžou, to jejich horká krev. Jak to vypadá, když horkokrevní italská turistická příjeda do naší matičky České republiky a jejího hlavního města, vypráví Libuše Palková v útlé knížce *Italská invaze v Praze*. Autorka je známa spíše jako překladatelka z angličtiny (*Jurassic Park*), ale na živobytí si vydělává hlavně jakožto průvodkyně (nejen) italských turistů. A protože takový život je, zdá se, velmi tvrdý, odreagovala se z něj v celkem čtrnácti kapitolách, ve kterých popisuje nectnosti turistů, kteří si z nebohého průvodce občas udělají fackovacího panáka. Libuše Palková je však „bohý“ průvodce, který si se všemi záležitostmi své profese dovede poradit. Musí, když chce přežít. A přežít třídu italských studentů je, jak se ukazuje, někdy snadnější než přežít neukázenost jejich – profesorů!

Ale přijíždějí nejen turisté, avšak i těžce pracující týmy. Třeba filmaři, kteří mají pro italskou televizi RAI natočit mnohé české pamětihodnosti, rozprostřené od Karlových Varů po Moravský kras. Asi desítku pamětihodností – za jediný týden. Krom mnoha úkolů zde autorku čekal překlad z italsky vyslovované češtiny do češtiny. Český řidič pochopil, co je to „Zvitava“ (řeka Svitava) nebo „Madzoka“ (propast Mačocha), avšak „Rubázkala“? Inu – Hrubá skála.

Nejvíce se Italové u nás asi vyřádí při jídle, jak dokazují kapitoly „Pohoda v hospodě“ (pro průvodce spíše tedy „pohoda“). Pro všechny restaurátory a hospodské, kteří se doposud s Italy nesetkali či dosud nepochopili jejich chutě: Jest zcela nezbytno ke každému jídlu nabídnout nečekané množství pečiva – i kdyby byly za přílohu knedlíky... A je lepší navštívit českou hospodu než italskou restauraci, tedy italskou, jak si ji někteří čeští kuchaři představují.

Při čtení kapitoly Jak vytáčet průvodce jsem si vzpomněl na své vlastní zážitky z turistických cest, kterých jsem se zúčastnil jako – turista. Ano, samozřejmě, že průvodce „může“ za všechno: Nadává mu majitel restaurace, když turisté přijedou autobusem pozdě, nadávají mu turisté, když nevidí všechny pamětihodnosti, naplánované cestovkou (protože to je prostě dle fyzikálních vlastností vesmíru nemožné), jsou na něj nevlídní řidiči, když chce turistům vyhovět, nejspíš je zodpověden i za špatné počasí, nečekané uzavírky komunikací a kvalitu hotelových pokojů... Je to dáno samozřejmě tím, že průvodce je jediným člověkem, který je po ruce, když se něco nevede.

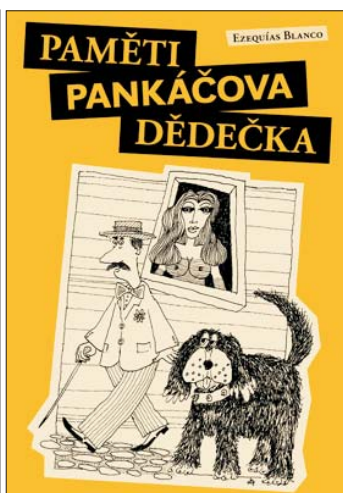
Autorka se ovšem jen tak nedá: Když si italská katolícká duchodci vynutí mimo program návštěvu města Tábor, zlomyslně jim připomene odpustky, upálení Husa a husitské války. Američanům, kteří pohlížejí shovívavě na „malé národy“ sdělí, že jejich dolar je odvozen od našich tolarů. Němce uzemní tím, že historická centra jejich měst jsou jen kopie po válečném bombardování. A Švédům vyčte zase plenění za třicetileté i to, že nevrátili tehdy ukradené sochy Adriana de Vries. Po únavném dnu plném cizozemského chvástání a velkášství omluvitelný nacionalismus...

Kniha je psána s humorem i sebeironií. Poznal jsem nejen hlavní charakteristiky mnohých turistických národů, hlavně tedy Italů, ale dokážu se teď podívat na náročnou práci průvodce i z té druhé, turistovy, strany. Příště budu k průvodcům a průvodkyním hodnější, slibuji. Jsou to naši partneři.

A nikdy se nestanu průvodcem!

Jan Kovanec

Libuše Palková: *Italská invaze v Praze*, obálka Alžběta Klímová, Nová vlna & Netopejř 2015, 140 str., 189 Kč

V Barceloně, velkém městě

Sto katalánských romancí je rozčleněno na Historické romance, Románové příběhy, Romance o zvyklostech a mravech.

Přeložil Miloslav Uličný, 132 str., 180 Kč

E. Blanco: Paměti pankáčova dědečka

Povídky známého katalánského autora jsou příběhy na pomezí memoárů z autorova života. Prožitky z mládí se v našich myslích nejvíce uchovávají a sítím času z nich odstraníme vše „plevelné“ a zůstává jen příjemné vzpomínání na mládí.

Přeložil Miloslav Uličný, obálka Jaromír Gál, 128 str., 200 Kč

◀◀◀◀◀◀◀◀◀ Vánoce se blíží

Fantastické seriály: MR. ROBOT

Od seriálů o hackerech jsme už dlouho moc nečekali. Většinou v nich šlo o postupy, nad kterými by obraceli zrak i učitelé IVT, a polo-kyberpunková a technothrillerová klíše. Letošní novinka nezávislého scenáristy a producenta Sama Esmaila ale tento nepříznivý trend dokázala zvrátit. Jeho *Mr. Robot*, jehož první série byla odvysílána letos v létě, má nakročeno k tomu, stát se žánrovou klasikou. Přitom přísně vzato ani nejde o sci-fi, spíše o lehce alternativní současnost, v níž jediná megakorporace – zde překřtěná na Evil Corp – vlastní přes 70 % dluhů fyzických osob a více či méně přímo ovládá nejrůznější aspekty společnosti. To je sice větší vliv, než má jakákoli korporace v našem světě, ale dosadit si na její místo Amazon, Google (ehm, Alphabet), Apple, Microsoft nebo jiného giganta nevyžaduje až tak velký skok v představivosti.

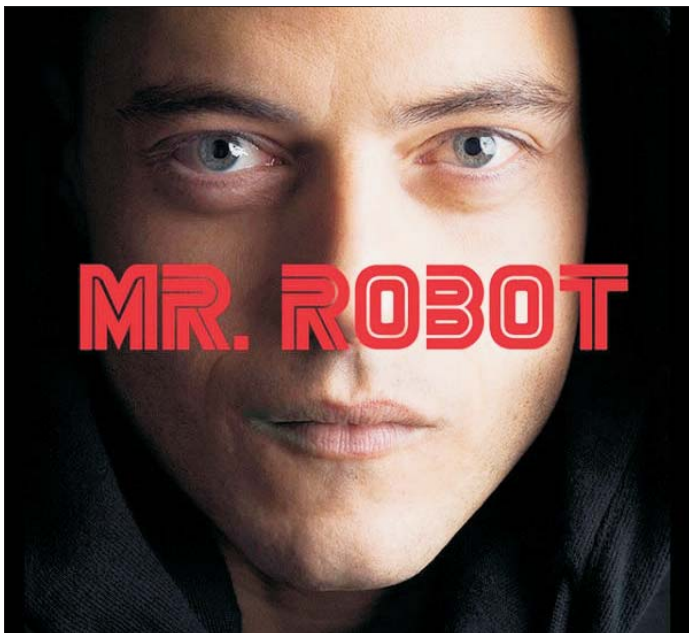
Hlavní hrdina Elliot, technik v agentuře Allsafe zabývající se pokročilou počítačovou bezpečností, se přes tajemného pana Robota zaplete do osidel hackerské organizace fsociety, která má za cíl změnit svět. Nejde o nic menšího než hacknout právě Evil Corp. Osvobodit lidi od okovů dluhu, vyvolat revoluci... Mnohým to zní jako lákavá myšlenka. Elliot sám ale není právě stabilní hybatel, na něhož by se hnutí mohlo spolehnout. Krom sociální fobie trpí úzkostmi, depresemi a závislostí na morfinu (byť je podobně jako většina závislých přesvědčen, že má nad drogou kontrolu a dokáže kdykoli přestat). Už v první epizodě, kdy se obrací na dívku jakožto imaginárního společníka ke konverzaci, je jasné, že není úplně spolehlivým vypravěčem.

Jedno z velkých odhalení první série se dá vytušit už relativně od počátku desetidílné série a sami tvůrci se nijak nesažili tuto skutečnost zakrýt – spíše než o překvapení publika jim šlo o detailní prokreslení postav. A to se jim rozhodně povedlo, zvláště v případě Elliota. Zajímavé jsou i sondy do života lidí, které Elliot hackuje – protože to obvykle dělá, když někoho potká. Ať už je to nový partner jeho psycholožky, kolega a přítel jeho nejlepší kamarádky z dětství nebo sousedka.

Esmail obsadil téměř výhradně málo známé představitele a tento krok se mu vyplatil. Rami Malek (možná si na něj matně vzpomene jako na faraona z *Noci v muzeu 3*) v roli Elliota předvádí úžasný výkon a o příliš pozadu nezůstávají ani Portia Doubleday jako Elliotova dávná kamarádka Angela, také pracující v Allsafe, nebo Martin Wallström a Stephanie Corneliussen jako viceprezident Evil Corp usilující o pozici CTO a jeho manželka. Jedinou výrazně známější tvář ansámblu je Christian Slater jako titulní Mr. Robot.

Pojetí Elliotova světa má příjemně gibsonovský nádech a někomu možná připomene především bigendovskou trilogii (*Rozpoznání vzorů*, *Země slídilů*, *Zero History*). Už dlouho tu navíc nebyl seriál, ve kterém by bylo hackerství zobrazeno tak uvěřitelně jako zde. Řadu gadgetů a aplikací, které Elliot

používá, si můžete vyzkoušet: od low-tech věcíček jako lockpickerského náčiní (v Praze existuje i kurz lockpickingu, který mohu z osobní zkušenosti doporučit) až po zajímavé programy. Například DeepSound vám umožní ukrýt zašifrovaná data do audio souborů. Hudební CD vám už nikdy nebudou připadat tak nevinná.

Nízkonákladový minipočítač Raspberry Pi si můžete pořídit také; jeden už v domácnosti máme skoro rok. Na hacknutí klimatizace v high-end úložišti dat jsme ho ale použít nezkoušeli. S výbavou pro hardcore testery počítačové bezpečnosti jako Kali verzi Linuxu či programy John the Ripper a The Social-Engineer Toolkit jsem se prvně setkala v seriálu, nicméně jsou široce používány právě pro testování bezpečnosti systémů. Více o reálném vybavení použitém v seriálu si můžete přečíst ve speciálním článku ve WIRED, ale pozor – obsahuje řadu spoilerů.

Mr. Robot je nejen poutavým portrétem hackerů, polarizované společnosti a samotného Elliota, ale na můj vkus celkem věrně zobrazuje i svět dnešních technologií, aniž by musel často tahat králíky z klobouku. Na někoho možná obsahuje až příliš velkou dávku paranoie, ale Esmail si se scénářem poradil dobře a očividně má promyšlené i pokračování. První série byla více než uspokojivá, a pokud si podobnou kvalitu udrží i další, máme tu novou hvězdu seriálového nebe, možná i aspiranta na titul „kultovní seriál“, a především konečně něco promyšleného a originálního. Palce nahoru!

Julie Nováková / XB-1

Mr. Robot, USA, 2015, 10×45 min, Režie: Niels Arden Oplev, Sam Esmail, Jim McKay, Nisha Ganatra, Scénář: Sam Esmail

Vyhlášení Ceny Karla Čapka

Československý fandom vyhláší 35. ročník literární soutěže Cena Karla Čapka.

Práce žánru sci-fi, fantasy nebo hororu zasílejte v **elektronické formě** nejlépe emailem (formát DOC(X), RTF, ODT či prostý TXT) a **současně ve třech čitelných anonymních výtiscích** na adresu administrátora:

Jiřina Vorlová, Mariánská 401/41, 142 00 Praha 4 – Lhotka,
e-mail AQUILA@ALTAR.CZ

Do záskyly prosíme přiložte:

1) **průvodku** obsahující vaše jméno, přesnou adresu, kontaktní email, telefon, datum a způsob platby registračního příspěvku a jeho výši a názvy všech zaslaných soutěžních prací – u povídkových kategorií lze soutěž obělat nejvýše dvěma pracemi v každé kategorii, kategorie novela je omezena na jedinou práci od autora.

2) **čestné prohlášení**, vlastnoručně podepsané, že soutěžní práce dáváte k dispozici organizátorům soutěže pro jedno otištění a jedno vydání v e-booku, případně zveřejnění na internetu bez nároku na honorář.

Za každou soutěžní práci je třeba zaplatit **registrační příspěvek** ve výši 100 Kč, resp. 4 EUR. Platby provádějte bankovním převodem nebo poštovní poukázkou typu A (nikoli jiným typem poukázky!) na účet u Fio banky, číslo účtu 2500447940/2010 pro platby v ČR, resp. 2500447940/8330 pro platby v SR. Jako variabilní symbol uveďte datum narození ve tvaru DDMMRRRR.

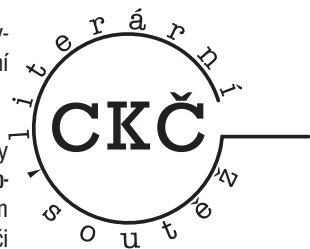
Do soutěže nemohou být zařazeny práce, za které nebyl zaplacen registrační příspěvek, práce, které se již zúčastnily některého z předchozích ročníků, byly již publikovány v oficiálních médiích či na internetu nebo jsou současně přihlášeny v jiné soutěži celostátního významu!

Vymezení soutěžních kategorií: mikropovídka (max. 9 000 znaků včetně mezer) – krátká povídka (9 001 až 30 000 znaků) – povídka (30 001 až 90 000 znaků) – novela (90 001 až 450 000 znaků). Delší práce nebudou do soutěže zařazeny. O přesném zařazení do kategorie rozhoduje administrátor.

Uzávěrka je 30. listopadu 2015.

Bližší informace podá administrátor nebo je lze najít na <http://www.fandom.cz/>.

Jiřina Vorlová
administrátorka CKČ

NON FICTION

Simon Singh

Simpsonovi

a jejich matematická tajemství

Simona Singha (* 1964) česky známe od vydání jeho knihy *Velká Fermatova věta* v roce 2002, ta se od té doby dočkala dalších dvou reedic, což je u knihy věnující se popularizaci matematiky opravdový úspěch. Jistě je to dáno i tím, že autor není žádný suchý vědát. Snaží se nacházet matematiku tam, kam jsou mladí čtenáři (užijte si toho, že ještě nemusím povinně doplňovat a čtenářky) ochotni jít. Možná jste viděli stovky dílů seriálu Simpsonovi či jejich sesterské Futuramy, určitě však nemáte ani tušení, že obsahují dost matematiky na to, aby naplnila plnohodnotný univerzitní kurz. Kde se tam ta matematika vzala? Mnozí z autorů obou seriálů mají totiž vedle vyvinutého smyslu pro humor i vyšší matematické vzdělání, a kromě toho neovladatelnou chuť obě svoje záliby spojovat. Simon Singh vlastním studiem i konzultacemi s těmito autory seriálu Simpsonovi odhalil nesčetné a často dobře skryté narážky na stovky krásných a zábavných matematických problémů, které pak ve své knize s důvtipem a pravým zápletem vysvětluje a ukazuje v kontextu matematické vědy. Setkáte se zde s poznatkami o šifrách, Mersennových prvočíslech, Eulerově rovnici a různých velkých nekonečnách, samozřejmě také se vším možným o číslech – od čísel dokonalých až po čísla narcistická. Opravdovým znalcem Simpsonových a Futuramy se stanete teprve po přečtení této knížky, protože matematika je do jejich vtípu neodlučitelně zapletena!

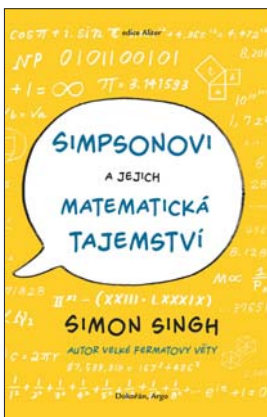
V Simpsonových a jejich matematických tajemstvích se proplétají matematické věty, životopisy nejvýznamnějších matematiků, popisy jednotlivých epizod s vtípky a hříčkami. Najdete zde i ten o matematice z Interkomu 6. A jeden opravdu pěkný:

Pokud platí: $\lim_{x \rightarrow 8} \frac{1}{x-8} = \infty$

kolik je $\lim_{x \rightarrow 5} \frac{1}{x-5} ?$

V matematice pro blondýny je odpověď: ∞

Simon Singh se po několika let zabýval výzkumem fyziky částic v CERN v Ženevě. Od roku 1990 pracoval jako redaktor v redakci naučných pořadů BBC, kde byl mj. i režisérem mnoho-

krát oceněného dokumentárního filmu o Fermatově větě. Singh byl v roce 2003 vyznamenán Řádem britského impéria za popularizaci vědy a techniky, je čestným doktorem a profesorem několika britských univerzit.

ZR

Původní název: Simpson and Their Mathematical Secrets, Dokořán / Argo, Praha 2015, překlad Luboš Pick a Petr Holčák, 288 stran, 298 Kč.